

נושא הביקורת :

חילובי מים

דו"ח ביקורת בנושא חיובי מים

1. מ ב ו א

ההסדרים המשפטיים הקשורים לניהול משאבי המים של ישראל ולקבלת החלטות בתחום זה מתפרשים על מספר דברי חקיקה, כשהעיקרי שבהם הוא חוק המים, התשי"ט – 1959 (להלן: "חוק המים"), אשר קובע כי "כל מקורות המים בישראל הם קניין הציבור, נתונים לשליטת המדינה ומיועדים לצורכי תושביה ולפיתוח הארץ".

בהתאם לסעיף 112 לחוק המים, המתייחס לקביעת תעריפים לדמי מים ודירוגם, תעריפים למים המסופקים על ידי רשויות מקומיות, נקבעים על ידי שר הפנים, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

זאת ועוד, בהתאם לסעיפים 1-2 לחוק מדידת המים, תשט"ו – 1955, הספקת המים תהא במדידה, משמע, **תמורתם מחושבת לפי יחידות כמות המים המסופקים**; ואולם מנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב רשאי לפטור אדם, או סוג צריכה, מהוראה זו. כמו כן, בהתאם לסעיף 3 לחוק זה, הספקה במדידה תהיה לכל צרכן לחוד. מנהל הרשות הממשלתית האמורה רשאי להתיר הספקה משותפת במדידה למספר צרכנים.

כרקע לדו"ח זה, יוצגו **נתוני צריכת המים והביוב** בעיר ראש העין, לפי כמות יחידות המים המסופקים (בקובים) ומספר זיהויי המים והחיוב בגינם. כך לדוגמה, בשנת 2004 – קיימים 10,937 זיהויי מים בראש העין, אשר צרכו 3,735,110 קוב מים, ובצריכה משותפת 167,008 קוב, וחויבו בגובה **14,876,788 ₪**. צריכת הביוב עמדה על 2,492,930 קוב והחיוב בגינה עמד על **5,331,345 ₪**.

נתוני צריכת המים והביוב יוצגו בטבלה הבאה, ביחס לשנים 2004-2007 (בהתאם לדו"ח סיכום צריכה וחיוב מהויות שימוש):

2007	2006	2005	2004	
11,543	11,401	11,281	10,973	מספר זיהויי מים
3,351,049	3,423,027	3,443,238	3,735,110	צריכה קוב
153,474	147,000	174,093	167,008	צריכה משותפת
3,504,523	3,570,027	3,617,331	3,902,118	סך צריכה
15,381,200	15,218,570	15,584,050	14,876,788	חיוב בש"ח
4.39	4.26	4.31	3.81	עלות ממוצעת לקוב
2,636,807	2,453,286	2,478,584	2,492,930	צריכת ביוב בקוב
6,048,017	5,435,182	5,376,153	5,331,345	חיוב ביוב בש"ח
2.29	2.22	2.17	2.14	עלות ממוצעת לקוב

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

- א. ביחס לחיוב מים- חלה עלייה מתונה, כל שנה, במספר זיהויי המים, אך בסך הצריכה חלה ירידה, כל שנה. החיוב בש"ח אינו עקבי ואף העלות הממוצעת לקוב אינה עקבית.
- ב. ביחס לחיוב ביוב- נתוני הצריכה והחיוב דומים לאורך השנים, כשהעלות הממוצעת לקוב עולה בהדרגה מדי שנה. צריכת הביוב נמוכה משמעותית ביחס לצריכת המים הדבר נובע יש להניח בשל אי חיוב על צריכה ובהתאמה גם על צריכת הביוב..

2. מטרות הביקורת

- מטרת הביקורת לבדוק את אופן עריכת חיובי המים, על ידי מחלקת המים ומלגם, בעיר ראש העין, ביחס לשנים 2004 – 2007, בנושאים הבאים:
- סקירת הליך טיפול בקריאות מים חריגות וביצוע בדיקות לוגיות.
 - איתור חיובים חריגים אשר קיימים במערכת חיובי המים.
 - בחינת אופן התשלום למלגם ביחס לשירותיה.
 - בחינת נתוני צריכת המים ביחס לכמות רכישת המים ממקורות לשנת 2006.
 - בדיקת נכונות חיובי המים בהתאם לטבלת התעריפים, כולל הנחות הניתנות לתושבים.

3. מתודולוגיה

- לצורך הביקורת קוימו פגישות עם מנהלת מחלקת הגביה והארנונה ועם נציג מלגם בעירייה. בנוסף הסתמכה הביקורת על:
- 2.1. נהלי עבודה של מלגם.
 - 2.2. התעריפים הקיימים במערכת הממוחשבת בעיריית ראש העין.
 - 2.3. חוזה ההתקשרות עם חברת מלגם.
 - 2.4. קבצי EXCEL המציגים נתוני חיוב מים לשנים 2004-2006. (כ- 10,000 רשומות/מדי מים)
 - 2.5. חשבונות מחברת מקורות לשנים 2004-2006.
 - 2.6. דו"ח המציג את סך החיובים אשר בוצעו בשנים 2004-2006.
 - 2.7. דו"ח מצב מד לשנת 2008 תקופה 2.
 - 2.8. תעריפי המים בהתאם למשרד הפנים לפי תקופות שונות.
 - 2.9. בדיקות ממוחשבות באמצעות חבילת תוכנה לביקורת.
 - 2.10. חקיקה.

הדוח כולל את הפרקים כלהלן:

פרק - תמצית הממצאים

פרק- הדו"ח המפורט

פרק תמצית סיכום הממצאים

4. סיכום הממצאים

4.1. **חוק תאגידי מים וביוב**, תשס"א-2001 נועד לשפר את רמת השירות והאיכות בתחום שירותי המים והביוב ולהבטיח ייעוד של ההכנסות ממתן שירותי אספקת מים וביוב, לצורך השקעות במערכות המים והביוב, בהפעלתן ובמתן השירותים. אי הקמת תאגיד מים בראש העין לא רק פוגעת בניהול משק המים, אלא אף מנוגדת לחוק. (לקראת סוף שנת 2007 ולאחר מועד הביקורת מועצת הרשות אשרה לבסוף את הקמת תאגיד מים והתנעת תהליך ההקמה אשר יבשיל במהלך שנת 2009)

4.2. **הבדיקות הממוחשבות** העלו אי דיוקים רבים, שלא נתגלו בביצוע הבדיקות הלוגיות על ידי מלגם. אי הדיוקים באים לידי ביטוי במקרים הבאים:

א. לאורך 4 השנים הנבדקות, 2004-2007, קיימים בממוצע 4.5% זיהויים, בהם חסר זיהוי אב. חוסר זה עלול לגרום לפער בין סיכום מדי המים לבין מד המים הראשי. המשמעות היא הפסד כספי לעירייה, בהערכה של כ- 11,000 ₪ לשנת 2007.

ב. הביקורת מצאה מקרים בהם קיימת צריכה ללא חיוב. כך לדוגמה סך הצריכה במוסדות ושירותים ציבוריים, בשנת 2007, אשר לא הייתה מחויבת, עמדה על 34,984 קוב, שמשמעותה הכספית היא כ- 169,000 ₪ בשנה. בנוסף, לגבי גינון ציבורי, קיימת צריכת מים של 564,713 קוב ללא חיוב בגינה, לאורך השנים 2004-2007, שמשמעותה הכספית היא 1,945,000 ₪ לערך.

באופן דומה נמצאה צריכה של 6,385 קוב ביוב בשנים 2004-2007, ללא חיוב בגינה. המשמעות הכספית היא כ- 14,000 ש"ח לשנים 2004-2007.

4.3. לעומת זאת הבדיקות הממוחשבות אף העלו נתונים תקינים:

א. במקרים בהם לא נמצאו חיובים לאורך 24 חודשים, נמצא כי מדובר במדים שבוטלו או מדים חדשים שהותקנו.

ב. במקרים בהם הצריכה המשותפת הייתה גבוהה, נמצא כי החיובים הם עקביים ותקינים.

4.4. הביקורת מצאה כי ניתן פטור **לבתי כנסת** לשימוש של 7-10 קוב לתקופה. נמצא כי קיים נוהג של מתן פטור לבתי כנסת, **למרות שאין תקנה או חוק המתירים פטור זה**. כמו כן נמצא כי במידה והנכס צריך בין 6-0 קוב הוא מחויב, בתשלום מינימאלי, בהתאם לחוק, אולם אם הוא צריך 7-10 קוב הוא פטור בגין 10 קוב. זהו פרדוקס המעודד צריכה רבה יותר, על מנת לקבל פטור. משמעות אי החיוב היא הפסד כספי לעירייה בגובה של כ- 105,000 ₪ ב-4 שנים.

4.5. הביקורת מצאה כי ביצוע **הערכות מדי מים**, להבדיל מקריאות מדויקות, מתבצע ללא מעקב ראוי. קיימים נכסים, בהם מתקיימת הערכה לאורך שנה בשל סיבות שונות, כגון מד מים סגור/נעול/שבור. חיוב לפי הערכה גורם לטעויות רבות, לחיובים לא אמיתיים ולחוסר יכולת מדידה לפחת המים.

4.6. הביקורת מצאה כי **לא מופקים דו"חות שאמורים היו להיות מופקים** לפי הנוהל, כגון: דוח חריגים, דוח מונים שלא נקראו, או דוח מונים לא ידועים אשר נמצאו בשטח ולא היו קיימים במסופון אינם מופקים. התיקונים מבוצעים על גבי המערכת, ולא ניתן להפיק דו"חות לדוגמה, על מנת לבצע בקרה. **אי עשיית שימוש בדוחות אלה כמוה כיתור על אמצעי שליטה ובקרה.**

4.7. **רכישת המים ממקורות** - נמצאה אי התאמה בין צריכת המים בקוב לבין רכישת המים בהתאמה. הביקורת מצאה כי בשנים שנבדקו נמצא הפרש של 861,864 קוב, אשר לא ניתן הסבר לגביו. הערכת ההפסד בעקבות הפרש זה הינה - **2,023,656 ₪**. כמו כן, נתונים אלו לא נבדקו או נמצאו על ידי מלגם ולמעשה הביקורת, היא שהעלתה ממצאים אלו.

4.8. ביחס לתעריפי משרד הפנים מול תעריפי עיריית ראש העין הביקורת מצאה ככלל כי התעריפים תואמים. תעריפים שלא נמצאו תואמים נבעו מהפרשים הנובעים מתשלום לקרן שיקום (שולי)

4.9. ביחס להנחה הניתנת למשפחה המונה מעל 4 נפשות, מצאה הביקורת, כי לא מתבצע כל מעקב אחר שינויים במספר הנפשות במשפחות, טופסי "ההצהרה לשינוי מהות", המוגשים לעירייה על ידי האזרחים אינם נשמרים. מעקב זה לא מתבצע למרות שמדובר בסך של 30% מזיהוי המים למגורים.

4.10. **מוסד בני ציון- אובדן הכנסות ניכרות לרשות**

זיהוי מים - 2095500 – מעון בני ציון המצוי בכתובת המרץ 1, ראש העין. **המעון אינו מחויב בגין צריכת מים** מלבד בגין צריכת ביוב. מתברר כי **המעון מקושר לנושא מים ישירות למקורות. מבדיקה עם מקורות נמסר כי זו כנראה תולדה היסטורית מלפני שנים רבות כאשר המעון לא היה בזמנו בתחום השיפוט של עיריית ראש העין.**

עפ"י תוכנית מתאר גמ\21448 עולה כי שטח המוסד הנ"ל **כלול בתחום השיפוט ראש העין משנת 1960**. **העדר הערנות הרשות מעלה תמיהה** בשל חוסר תשומת לב לעובדה הנ"ל. מאחר וקיימים פערים משמעותיים בין תעריף הקניה ממקורות לעומת תעריף המכירה הרשות, נגרם עקב כך **הפסד כספי ניכר לרשות בהיקף של כ-100,000 ₪ בשנה (נטו)**.

4.11 **חב' מלגם** - התקשרות הרשות חב' מלגם בגין שירותי גבייה כוללים לרבות בנושא מים נמשכת מאז שנת 1993. ההתקשרות הראשונית משנת 1993, נעשתה שלא דרך מכרז כמתבקש עפ"י חוק. ההתקשרות הוארכה מעת לעת בהסכמים או סיכומים ובכלל זה, תוך התאמת שיעור העמלה הנגזר מהגבייה מעת לעת. בתוך כך יצוין, כי בשנת 1993 שיעור שכ"ט בגין הגבייה עמד על כ- 7% ובהדרגה ירד עם חידוש ההסכמים לאחר משא ומתן עד לכדי כ- 3%. ההסכם האחרון פג בתחילת שנת 2008.

מבלי להרחיב בנושא יצוין רק, כי התקשרות עם החברה בחלק מהשנים בעבר נבעה מאילוץ, היות ולזכות החברה עמד חוב כספי של הרשות בגין עמלת גבייה בהיקף של כ-4 מיליון ₪ (משום הגירעונות שהרשות הייתה נתונה באותה עת) ומשום כך התהוו למעשה יחסים קובלים בהתקשרות זו של עם החברה מה שחייב לכאורה את המשך התקשרות בתנאים אלה **ובכך יש טעם לפגם**.

10.12 אובדן ופחת מים

מנתונים רב שנתיים שסקרה הביקורת עולה כי קיים אובדן וואו פחת מים בשיעורים בלתי סבירים שבין כ- 10%-8% בשנה. אובדן זה מוערך מטבע הדברים במיליוני ₪. יחד עם זאת חלק מהאובדן לכאורה ניתן לייחס בגין צריכת מים לגינון שאינה מחויבת בשל העדר שעוני מדידה, ומקצתו ניתן לייחס לנכסים אחרים. **אין בירור מעמיק לניתוח הסיבות והגורמים לפחת המים**.

יתר על כן פועל יוצא מתייחסות הרשות בעניין זה כנתון קבוע, אין מאמץ לצמצמו. הסיבות העיקריות לפחת המים לפי גרסת העוסקים בתחום הם נובעים מפיצוץ צנרת המים. אולם יתכנו גם נסיבות אחרות כגון גניבת מים ע"י אזרחים וקבלנים, השקייית יתר גנים ציבוריים ללא שעון מים, דליפות סמויות מצנרת המים אי חיוב בגין צריכה ועוד. ניתוח נכון של כל האפשרויות אפשר לצמצם את בזבוז המים וגם לצמצם את ההפסד הכספי

5. המלצות הביקורת

5.1 מומלץ להקים ועדה שתהא ממונה על ריכוז נושא זה ותפעל לייסוד ולכינון תאגיד מים, בהתאם להוראות החוק, הן על מנת להשיג את היתרונות שבכך והן על מנת להימנע מהסנקציות של החוק, ביחס למי שמפר אותו. בתוך כך נכון וראוי תעשה הרשות בעמידתה על זכויותיה לעניין אופן הערכת התמורה כמפורט בדו"ח (דילמת התמורה) - ההמלצה יושמה בסוף שנת 2008.

5.2 מומלץ להקפיד על ביצוע בדיקות לוגיות, על מנת לאתר טעויות ואי תקינות בביצוע המדידות, ועל מנת למנוע הפסדים כספיים למשק המים, הנוצרים כתוצאה מאי דיוקים אלו. כמו כן מומלץ להקפיד להוציא אנשי שטח לבתים משותפים בהם חסר זיהוי אב, או כשקיימות אי התאמות בין מד מרכזי למדים אחרים, או בין הקריאה לבין החיוב, מומלץ להקפיד על גבייה נכונה-לא להותיר מדים מיותרים שאינם פעילים וכן לוודא הורדת מדי מים שכבר פורקו, מהמערכת הממוחשבת.

5.3. מומלץ כי במידה ואין הסבר חוקי לפטור שניתן לבתי הכנסת- לבטל הפטור. מכל מקום יש לקיים מעקב אחר נכסים אלה המוגדרים כ"בית כנסת", בדרך של בתצהיר על מהות הנכס, ויש לבצע מעקב שנתי לגבי שינויים במהות הנכס.

בכל מקרה, יש לתקן את העיוות שנוצר ולחייב, לכל הפחות, את דמי השימוש המינימליים בנכס, משמע 15.26 ₪ לחודשיים, גם במקרה של קיום פטור לבתי כנסת.

5.4. ביצוע הערכות מים - מומלץ כי במידה ויש צורך בהערכת מד מים, הרי שבמקביל להערכה יוצא מיד איש שטח על מנת לפתור את הבעיה: מד ללא גישה, מד עם אדים וכו'. כמו כן, יש לבצע מעקב תקופתי על ביצוע ההערכות, באמצעות דו"חות שיפרידו בין מדי מים שבוצעו בהם קריאות לבין מדי מים שבוצעו בהם הערכות.

5.5. ביחס לדו"חות בקרה, מומלץ כי יופקו דו"חות בהתאם לנוהל ואף יישמרו לצורך מעקב. יודגש כי בהתאם לנוהלי מילגם, יש להפיק דו"חות בקרה המשמשים לביצוע בדיקה לוגית, כך שלא ברור לביקורת מדוע לא נשמרים דו"חות אלו ומדוע לא מבוצע בהתאם להם מעקב טיפול בתקלות. החשיבות היא ביכולת שליטה ובקרה של מנהל היחידה על המתקיים בה.

5.6. מומלץ כי יוגש דו"ח אחת לארבעה חודשים כפי שמעוגן בהסכם עם מילגם, אשר ישקף את כמות צריכת המים לעומת רכישת המים על ידי הרשות במ"ק, כמו כן מומלץ כי אי התאמה תיבדק על ידי עובד מילגם, על מנת לברר את הסיבה לפער ולמנוע הפסדים כספיים למשק המים.

5.7. מומלץ כי יתבצע מעקב אחת לשנה בקביעת הנחות למשפחות מעל 4 נפשות, על מנת למנוע מצב בו משפחות שכבר אינן עומדות בתנאי, מקבלות הנחה ללא זכאות ולהיפך.

5.8. מומלץ לחבר לאלתר את מעון בני צינן כזהות מים לצריכה דרך הרשות בלבד ולא ישירות ממקורות כפי שקיים כיום. עפ"י נתוני 2007 הדבר יתרום להכנסות הרשות כ-100,000 ₪ בשנה הנובעים מפערי הקניה והמכירה בין המצב הקודם למוצע.

5.8. להלן מקצת המלצות לצמצום פחת ואובדן המים.

- ✓ ביצוע תחזוקה מונעת: החלפת צנרת מים שחוקה במועדים קבועים ולפי תכנון מראש.
- ✓ בניית מערך מהיר לטיפול בפיצוצי מים: (נוהל קשיח) כיום לא קיים נוהל.
- ✓ צמצום המרחקים בין מגופי המים במקום שנדרש והתקנת מדי מים מתאימים למניעת צריכת מים בלתי נרשמת. התקנת מדי מים בנקודות מרכזיות לשם קבלת נתונים על דליפת מים לא רשומה או איתור גניבות מים. הקפדה על חיובים במקום שקיימת צריכה ובכלל זה בגין הצריכה המשותפת. התקנת מערכות איתור ממוחשבות.
- ✓ עשיית שימוש בדוחות שליטה חודשיים וניתוח מגמות חריגות.

הדו"ח המפורט

6. החקיקה וגופי הממשלה

להלן סקירת החקיקה והתקנות בכל הנוגע לעניין ניהול משאבי המים בישראל, והגופים הממשלתיים הרלבנטיים לסוגיה:

6.1. חוק המים, תשי"ט - 1959 וגופי הממשלה הרלבנטיים

6.1.1. נציבות המים הינה הגוף הביצועי העיקרי בתחום ניהול משק המים. על פי הוראות סעיף

138 לחוק המים מתמנה הנציב על ידי הממשלה על מנת "לנהל את ענייני המים במדינה".

6.1.2. רשות המים - ב- 1.01.2007, הוקמה הרשות הממשלתית למים ולביוב, על מנת ליצור גוף

בעל ראייה כוללת של צרכי משק המים, שירכז את הסמכויות ביחס למשק המים בישראל. רשות המים החליפה למעשה את נציבות המים.

6.1.3. על פי חוק המים השר הממונה על ביצוע החוק ועל **נציבות המים** הוא **שר החקלאות**.

בנוסף לכך, נתונות למשרדי ממשלה נוספים סמכויות שונות הנוגעות לקבלת החלטות בתחום המים. **משרד הפנים** הוא הרלבנטי לעניין דו"ח זה, בשל אחריותו לקביעת תעריפי המים המסופקים על ידי הרשויות המקומיות, **בהסכמת שר האוצר ובאישור וועדת הכספים של הכנסת**.

6.1.4. הרשויות המקומיות אחראיות על הטיפול במים ובביוב העירוני, בהתאם לתעריפי משרד הפנים.

6.1.5. חברת 'מקורות' - חברה ממשלתית המוגדרת על פי חוק המים (סעיפים 45-57) כרשות המים הארצית והיא מספקת כ- 65% מהמים בארץ. 35% מהמים מסופקים על ידי אגודות אזוריות (שייכות לרוב לחקלאים), בארות פרטיות ורשויות מקומיות.

6.2. חוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001

6.2.1. בהתאם לסעיף 1 לחוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001, (להלן: "חוק תאגידי מים וביוב"), **מטרות החוק**, בין היתר, הן להבטיח רמת שירות, איכות ואמינות נאותים, במחירים סבירים ובלא הפליה, בתחום שירותי המים והביוב; להבטיח ייעוד של ההכנסות ממתן שירותי אספקת מים וביוב לצורך השקעות במערכות המים והביוב, בהפעלתן ובמתן השירותים; ולהביא לניהול עסקי, מקצועי ויעיל של מערכות המים והביוב ברשויות המקומיות.

6.2.2. בהתאם לסעיף 6 (א) לחוק, "**חיוב הקמת חברה**" (תיקון משנת 2006):

"לא החליטה רשות מקומית כאמור בסעיף 3 בתוך **שלוש שנים** מיום תחילתו של חוק זה, רשאים שר הפנים ושר האוצר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להורות לה להקים חברה למתן שירותי מים וביוב, ולהעביר את משק המים והביוב של הרשות המקומית להפעלת החברה".

6.2.3. בהתאם לסעיף 6א(א) לחוק, "איסור הפעלה עצמית של שירותי המים והביוב" (תיקון משנת 2004):

"רשות מקומית לא תפעיל בעצמה את שירותי המים והביוב שבתחומה החל בתום שש שנים מיום תחילתו של חוק זה, אלא באמצעות חברה".

תיאגוד מפעלי המים ברשויות מקומיות-דילמת התמורה

בהתאם לחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001 [תיקון אחרון: 15/6/06], על הרשויות המקומיות להעביר את מפעל המים שברשותם לביצוע במסגרת תאגיד מים עירוני או תאגיד מים המאגד מספר ערים/ישובים. סעיף 11(א) לחוק קובע את השיטה לעניין התמורה כלהלן:

(א) שר הפנים ושר האוצר יקבעו, לאחר התייעצות עם הממונה, כללים לעניין התנאים שבהם יועברו הנכסים והזכויות מן הרשות המקומית לחברה; לעניין זה יהיו השרים האמורים רשאים, בין השאר, לקבוע כללים ועקרונות בעניינים אלה:

(1) חישוב שווי הנכסים המועברים;

(2) קביעת החלק של הנכסים אשר יועבר כתמורה להקצאת מניות בחברה;

(3) קביעת החלק של הנכסים אשר יועבר לחברה כהלוואה, ותנאי ההלוואה, לרבות שעבוד נכסים להבטחת פירעונה.

(ב) הנכסים, הזכויות והחובות אשר יועברו כאמור בסעיפים 9 ו-10 ותנאי העברתם ייקבעו בהסכם בין הרשות המקומית לבין החברה, בכפוף לכללים שייקבעו לפי סעיף קטן (א); הסכם כאמור טעון אישור הממונה והוא יאשרו אם נוכח כי ההסכם תואם את הכללים ואת הוראות חוק זה ומטרותיו.

במרבית הרשויות המקומיות בארץ הדבר טרם קיבל ביטוי מעשי למימוש האמור למרות החקיקה בנושא. אפשר להניח שהדבר נובע בין השאר משום הקושי בהערכת שווי הנכסים והתמורה שהרשויות זכאיות לקבל כפיצוי חד פעמית בביצוע אקט זה.

התמורה המוזכרת לעיל, מבוססת על תחשיב הנגזר כ-שיעור משווי הנכסים המועברים. השאלה או הדילמה הניצבת בפני הרשויות הינה בביצוע סקר נכסים מלא ומקיף אשר יהווה בסיס נאות לתחשיב כאמור. ככל שמדובר בעיריית ראש-העין לעניין זה יצוין כלהלן: הרשות בדומה לרשויות אחרות מהטעמים הנ"ל אינה ערוכה עדיין לביצוע החוק. עפ"י דיווחי הגזבר, סקר נכסים מצוי בשלבים מתקדמים ובסיומו בכוונתו למלא את הוראות החוק בעתיד הנראה לעין.

דילמת התמורה - הערות הביקורת

דילמת התמורה כאמור מקבלת משנה תוקף משום הויתור על הכנסות עתידיות ובאיזו מידה התמורה תפצה על ויתור זה. מבדיקת נתוני הנהלת החשבונות לשנים 2003-2006 עולה כי הכנסות הרשות ממפעל המים בממוצע לשנה נטו (בניכוי הוצאות) כ- 2.8 מיליון ₪. (להלן מחיר הויתור). השווי הנכסי על בסיס תחשיב היוון ההכנסות העתידיות נטו ממפעל המים, לפי 3%+ מקדם שיעור צמיחה עתידי מוערך ב- 100 מיליון ₪. (להלן נקודת מוצא התחלתית)

ראוי לציין, כי הממשלה החליטה בגין שנת 2008 על ייקור מחירי המים לרכישה ב-20% ומנגד התירה העלאת מחיר מכירה לצרכן ב-11% בלבד. בהחלטות הנ"ל כפי שניתן לראות יש משום העדר איזון מובנה בשל צמצום הכדאיות הכלכלית למוכרי המים, קרי הרשויות. יש להניח שצעד זה נועד "לעודד" (באופן עקיף) את הרשויות להחיש את מימוש חוק תאגיד מים וביוב אף שלא נאמר במפורש.

הערות הביקורת-לסיכום

- א. בהתאם לחוק תאגידי מים וביוב, על מנת להשיג את ניהול שירותי המים והביוב באופן מקצועי ויעיל, כל רשות חייבת להקים עד לשנת 2008 חברה לשירות ציבורי, שעיקר תפקידה יהא לתת שירותי מים וביוב.
- ב. נכון למועד הביקורת, לא קיים עדיין תאגיד מים בראש העין, למרות חובה זו.
- ג. בהתאם לנתוני מינהל משק המים ברשויות המקומיות, נכון ל- 6/06 פועלים תאגידי מים הבאים: תאגיד "מי אריאל בע"מ"-באריאל, תאגיד "הגיחון" בירושלים, תאגיד "התנור" במטולה, תאגיד "מי מודיעין" במודיעין, תאגיד "מי-נע" בנצרת עילית, תאגיד "מי נתניה" בנתניה, תאגיד "מיתב" בפתח תקווה, תאגיד "מינב" בראשון לציון, תאגיד "עין נטפים" באילת ותאגיד "התנור" בקרית שמונה.
- ד. היתרונות בהקמת התאגיד הם רבים: הפרדת משק המים והביוב העירוני מהמערכת העירונית והפעלתו כמשק כלכלי סגור, השקעת כל תקבולי המים והביוב בשיפור תשתיות המים והביוב, הוצאת שיקולים זרים ממערכת קבלת החלטות הנוגעות למשק המים והביוב העירוניים וכן העלאת רמת הפיקוח ורמת השירות שניתן לצרכני המים הפרטיים והעסקיים בעיר. (כך למשל פועל תאגיד "מי נתניה" שהוקם ב-2003 בהתאם לתקן ISO 9001).
- ה. באתר עיריית ראש העין לעניין זה נאמר, שהייתה כוונה להשלים עד יוני 2005 את ההכנות לכינון תאגיד מים וביוב לראש העין. אף מצוין כי "הקמת התאגיד נועדה לשפר את השירות בעיר...". למרות האמור לעיל לא חלה התקדמות בנושא.
- ו. האפשרות שעלתה בינואר 2007 להפוך את "מיתב" - תאגיד המים של פתח תקווה לתאגיד אזורי, המאחד את ישובי הסביבה, בהם ראש העין, לא קודמה.
- ז. בהתאם לחוזר שפורסם במשרד הפנים, (מ- 27/1/2008), ביחס לחוק תאגידי מים וביוב, יש להביא להקמת תאגידי מים וביוב בכל הרשויות שטרם עשו זאת. על כן, הוסכם על תקופת התארגנות עד 1/8/08, בה תידרשנה הרשויות לעמוד באבני דרך להשלמת התאגידים. נגד הרשויות שלא יעמדו בכך, ינקטו סנקציות שונות, בהן: אי אישור התקשרות במכרזים הטעונים אישור למים או ביוב, לרשות ימונה חשב אשר יפעל לגבייה ולשמירת כספי המים והביוב בקרן נפרדת ויופעל הנוהל לחיוב אישי של נושאי משרה אשר פעלו שלא בהתאם לחוק.
- ט. **על כן, הביקורת ממליצה לפעול באופן מיידי לקידום ההתארגנות בנושא תאגיד המים בראש העין, זאת בהתאם לחוק ועל מנת להימנע מהסנקציות המפורטות. בתוך כך נכון וטוב תעשה הרשות בעמידתה על זכויותיה לענין אופן הערכת התמורה כאמור לעיל (באם תצטרף לתאגיד קיים).**

6.3. חוק עזר לראש העין (אספקת מים), תשכ"ט – 1969

- 6.3.1. **חוק עזר עירוני** הוא חוק שתקף בתחומה של רשות מקומית מסוימת, במקרה דנן, בראש העין. הסמכות להתקנת חוקי עזר עירוניים ניתנת לכל סוגי הרשויות המקומיות, על פי החוקים הכלליים המתייחסים אליהם (פקודת העיריות, פקודת המועצות המקומיות, צו המועצות האזוריות).

6.3.2. חוק העזר לראש העין (אספקת מים), תשכ"ט - 1969, נחקק (בתוקף סמכות ראש העין לפי פקודת המועצות המקומיות) ועוסק באספקת מים לראש העין. בחוק זה מוגדרים -מהו מד מים, מהם צרכי הבית ומיהו צרכן. החוק מתאר כיצד מותקן מד מים, באילו מקרים מנותק חיבור המים ומהו השימוש הראוי במים. הסעיף המרכזי לענייננו הוא סעיף 6, אגרת מים, הקובע בין היתר כי:

"(ב) מצא המנהל כי מד-המים **לא פעל כהלכה** במשך תקופה מסוימת או שהוצא לרגל תיקונים או מסיבה סבירה אחרת מהרשת רשאי הוא לחייב או לזכות את הצרכן בתשלום בעד כמות המים שנקבעה לפי **התצרוכת הממוצעת במשך שני החדשים שקדמו** לאותה תקופה ובמשך שני החדשים שלאחריה, או לפי התצרוכת של התקופה המקבילה בשנה הקודמת, כפי שימצא לנכון.

(ג) מצא המנהל כי מד-המים **אינו מדויק ברישום** כמות המים, רשאי הוא לפי מיטב **הערכתו** לחייב את הצרכן בתשלום בד כמות המים שמד-המים רשם אותה בתוספת או בהפחתת ההפרש הנובע מאי דיוקן....

(ה) משמש מד-מים אחד נכס המוחזק על ידי צרכנים אחדים, המשתמשים בו מקצתם למגורים ומקצתם לצרכים אחרים, רשאי המנהל **להעריך** את חלקו של כל אחד מהצרכנים בכמות המים שנרשמה על ידי מד-המים....

(ז) הורכבו מדי-מים דירתיים לכל הצרכנים וכן מד-מים כללי לכל הנכס, והיה **הפרש** ברישום ביניהם, יחולק ההפרש באופן שווה בין כל הצרכנים, זולת אם הגיעו כל הצרכנים להסכם בכתב עם המנהל על אופן חלוקה אחר."

התייחסות הביקורת בנוגע לחוק העזר:

- א. בנוגע להערכות המתבצעות לגבי צריכת מים (להבדיל ממדידה), (סעיפים 6 (ב) ו-(ג)) לחוק העזר, תינתן התייחסות בסעיף 9.2. לדו"ח.
- ב. בנוגע למד מים אחד המוחזק על ידי מספר צרכנים (סעיפים 6 (ה) ו-(ז)) לחוק העזר, תינתן התייחסות בסעיף 8.1 לדו"ח.

7. פעילות ומבנה הארגוני

7.1. מחלקת הגבייה והמים בעירייה

תחום גביית הארנונה והמים מרוכז בידי מנהלת במחלקת הגבייה בעיריית ראש העין. המנהלת אחראית על חברת מילגם, המבצעת בין היתר את פעולת הגבייה בתחום המים. מילגם קשורה עם הרשות בהסכם. במסגרת זו מילגם העמידה שניים מעובדיה לצורך עבודה במחלקה בנושא המים. בנוסף קיים עובד רשות שתפקידו בנושא המים הוא בבדיקת חיובי מקורות. כמו כן קיימים בין 6 ל-10 קוראים, אשר מבצעים בפועל את קריאות המים מטעם מילגם.

7.2. חברת מילגם שירותים לעיר בע"מ**חב' מלגם-מים**

התקשרות הרשות חב' מלגם למתן שירותי גבייה כוללים לרבות בנושא מים נמשכת משנת 1993. ההתקשרות הראשונית משנת 1993, נעשתה שלא דרך מכרז כמתבקש עפ"י חוק. ההתקשרות הוארכה מעת לעת בהסכמים או סיכומים ובכלל זה, תוך התאמת שיעור העמלה הנגזר מהגבייה מעת לעת. בתוך כך יצוין, כי בשנת 1993 שיעור שכ"ט בגין הגבייה עמד על כ- 7% ובהדרגה ירד עם חידוש ההסכמים לאחר משא ומתן עד לכדי כ- 3%. ההסכם האחרון פג בתחילת שנת 2008.

מבלי להרחיב בנושא יצוין רק, כי התקשרות עם החברה בחלק מהשנים בעבר נבעה מאילוץ, היות ולזכות החברה עמד חוב כספי של הרשות בגין עמלת גבייה בהיקף של כ-4 מיליון ₪ (משום הגירעונות שהרשות הייתה נתונה באותה עת) ומשום כך התהוו למעשה יחסים קובלים בהתקשרות זו של עם החברה מה שחייב לכאורה את המשך התקשרות בתנאים אלה **ובכך יש טעם לפגם**.

בתגובה נמסר ברשות, כי במהלך שנת 2008, יפורסם מכרז כדון וכבר שוקדים על הליך הכנתו, כאשר הכוונה לצאת לקראת סוף השנה במכרז חדש בנושא הגבייה.

מסגרת ההתקשרות עם מילגם

מילגם מעניקה, בין היתר, שירותי קריאת מדי מים, החלפות מדי מים, ניתוק וחיבור מדי מים. נתונים אלו מועברים למחלקת הגבייה והמים. מילגם עובדת מכוח חוזה שנחתם ב- 5/8/2003, כשבהתאם לחוזה, השירותים הרלבנטיים לדו"ח זה הם כדלקמן:

4.10. ביצוע **קריאה ממוחשבת** והפקת דוחות ממוחשבים לשימוש הגבייה ומח' המים, הקריאה תבוצע אחת לחודשיים ובסה"כ 6 פעמים בשנה. משך הביצוע 7 ימי עבודה. אחריות החברה לעדכון המערכת הממוחשבת של העירייה בקריאות החדשות.

4.11 **בדיקות לוגיות וביקורת על חישובי המים**. הפקת קובץ המים המכיל את הקריאות הנוכחיות וחרגיגים. ביורים ותיקון כל החרגיגים שנתגלו בשטח ע"י בדיקות לוגיות ומתן הערכות שימוש לגבי מדי מים מקולקלים, חשודים, עצורים או כאלה שלא הייתה גישה אליהם ככל שהתנאים בשטח מאפשרים זאת. עדכון המערכת הממוחשבת של העירייה בתיקונים שבוצעו. הפקת דוח חישובי מים, עדכון ותיקון וקבלת אישור הרשות.

4.13 הגשת דו"ח אשר ישקף את כמות צריכת המים לעומת רכישת המים על ידי הרשות במ"ק, **אחת לארבעה חודשים**, בהתאם למבנה הקיים במערכת הממוחשבת. "

התייחסות הביקורת לשירותי מילגם, בהתאם לחוזה:

א. באשר לביצוע קריאות 6 פעמים בשנה, בהתאם לנתונים שהובאו לביקורת, הליך זה אכן נעשה.
ב. בנוגע לבדיקות לוגיות והפקת דו"חות – ראה התייחסות בסעיף 9 לדו"ח.

**כמו כן, בהתאם לחוזה עם מילגם, תשלומי שכר טרחה משולמים למילגם, על פי התעריפים הבאים:
עלויות אכיפה וביצוע עבודות**

קריאת מדי מים	1.7 ₪ לכל מודד בכל קריאה
בדיקה לוגית	כלול במחיר
התקנת מדי מים תקופתי/שרות	18 ₪ לכל מודד
ביצוע ניתוק מד מים	50 ₪
ביקורת מנותקים	כלול במחיר
ביצוע התקנת מד מים בנכס חדש (עבור התקנה בלבד)	18 ₪
חלוקת חשבונות	85% ממחיר דואר רגיל
חלוקת הודעות דרישה כנגד חתימה	50% מדואר רשום + אישור מסירה
הוצאות רישום עיקול	50% מגביית ההוצאות בפועל

בניגוד לקבוע בהסכם, תעריף שכ"ט המשולם למלגם מחושב כשיעור מהגבייה ועומד על כ-1.4%. כך למשל בחשבון התקופתי לחודש ספטמבר 2007 עפ"י שיעור זה נזקף סך-כ-33,000 ₪.

7.3. חברת מטרופולינט

כמו כן במערך המים פועלת חברת מטרופולינט. חברת מטרופולינט היא חברת בת של קבוצת מל"מ, המתמקדת ומתמחה בשירותי מחשוב ובהם הקמה, תפעול ותחזוקה של מערכות המידע ברשויות המוניציפאליות. באמצעות מטרופולינט מפיקה מילגם את הדו"חות השונים הנחוצים להליך הפקת חיובי המים, כפי שיפורט בהמשך.

8. בדיקות ממוחשבות

במסגרת הביקורת נערכו מספר בדיקות ממוחשבות בקבצים שנמסרו מחברת מטרופולינט לגבי חיובי המים על ידי עיריית ראש העין. מטרת הבדיקה הייתה לבדוק את תקינות נתוני הקריאות וחישוב חיובי המים, הביוב והצריכה משותפת. באמצעות חבילת תוכנה לביקורת, ובדיקה ממוחשבת המאפשרת "הרצה" על כלל זיהויי המים, כשהמדובר ב-10,892 רשומות בתקופה 1/2004 וב-268,897 רשומות ב-4 השנים שנבדקו, 2004-2007. הביקורת ביצעה את "שליפות" החרגיגים הבאים:

- 8.1. חיובי מגורים ללא זיהוי אב.
- 8.2. בדיקת שלמות החיובים לאורך 4 השנים ושליפת זיהויי מים בהם מספר החיוב שונה מ-6 חיובים לאורך 4 שנים.
- 8.3. זיהויי מים בהם נמצאה צריכה פרטית שאין בגינה חיוב כספי.
- 8.4. זיהויי מים בהם נמצאה צריכה של ביוב, שאין חיוב כספי בגינה.
- 8.5. שליפת חיובי המים בסוג צריכה למגורים בהם צריכת המים המשותפת היא הגבוהה ביותר.
- 8.6. זיהויי מים של בתי כנסת.

הערה מקדמית ביחס לסיווג תקופות חיובי המים:

בכל שנה קיימות 6 תקופות, אשר מתייחסות, כל אחת, לחודשיים בשנה, לפי הפירוט הנ"ל:

תקופה 1-11/05 – 2/2006	תקופה 2/2006 – 12/05-1/06	תקופה 3-3/06 – 2/2006
תקופה 4-5/06 – 4/2006	תקופה 5-7/06 – 6/2006	תקופה 6-9/06 - 6/2006

כמו כן יצוין כי הנכסים השונים מוגדרים לפי מהויות שימוש שונות, לדוגמה: מגורים עד 4 נפשות, מגורים 5 נפשות, מוסדות חינוך, עסקים וכו', כשלכל מהות שימוש קיים קוד.

יפורטו להלן, לגבי כל בדיקה, משמעות הבדיקה וממצאי הביקורת לגביה:

8.1. חיובי מגורים ללא זיהוי אב:

הביקורת פילגה מקרים בהם לא היה קיים זיהוי אב במגורים. זיהוי אב הוא מספר המודד הראשי בנכס, אשר מאפיין את כל יתר מדי המים בנכס. (לדוגמה- בנכס מסוים זיהוי אב הוא 100. מד מים ראשון הוא- 1-100, מד מים שני הוא 2-100 וכו'). יודגש כי זיהוי אב ניתן לבתים משותפים. באם חסר זיהוי אב לא נבדקת צריכה משותפת.

זיהוי אב הכרחי לעניין צריכה משותפת, שזו צריכת מים המיוחסת לבניין מגורים, בגין צריכה שמעבר לצריכת המים ביחידות הדיור. דוגמה לצריכה משותפת הנה השקיית שטחי הגינון של הבניין. צריכה זו מחושבת כהפרש הצריכה הכוללת הנמדדת במודד הראשי, לבין סך הצריכות ביחידות הדיור שבבניין.

להלן טבלה שמציגה את סך חיובי המגורים בצריכה בבתים משותפים, לעומת סך חיובי המגורים בצריכה בבתים משותפים בהם חסר זיהוי אב, תוך התייחסות באחוזים, לגבי שנים 2004-2007:

מס' זיהוי מים	שנת 2004			שנת 2005			שנת 2006			שנת 2007		
	סך צריכה בבתים משותפים	צריכה בבתים משותפים בלי זיהוי אב	אחוזים	סך צריכה בבתים משותפים	צריכה בבתים משותפים בלי זיהוי אב	אחוזים	סך צריכה בבתים משותפים	צריכה בבתים משותפים בלי זיהוי אב	אחוזים	סך צריכה בבתים משותפים	צריכה בבתים משותפים בלי זיהוי אב	אחוזים
מס' זיהוי מים	2,796	100	3.58%	2,978	117	3.93%	3,019	155	5.13%	3,130	170	5.43%
צריכה פרטית בקב	454,306	14,645	3.22%	478,579	20,842	4.35%	477,246	26,464	5.54%	516,115	32,721	6.34%
חיוב מים - ש	2,068,372	60,992	2.95%	2,295,244	91,885	4.00%	2,299,513	118,683	5.16%	2,495,158	142,419	5.71%

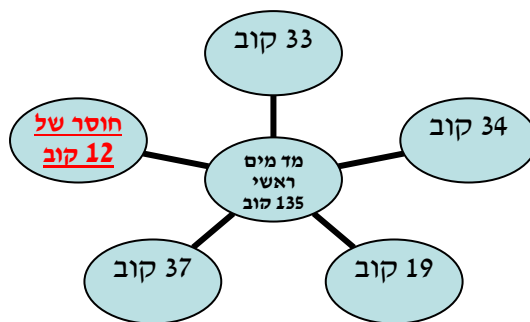
התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

א. מהטבלה עולה כי בשנת 2004 קיימים 3.58% מכלל הצריכה בבתים משותפים, בהם חסר זיהוי אב.
 ב. אחוז זה עולה בהתאמה עם השנים – בשנת 2005 – 3.93%, בשנת 2006 – 5.13% ובשנת 2007 – 5.43%.
 ג. משמעות החסר בזיהוי אב ובעליית הכמות של זיהויים שחסר בהם זיהוי אב, היא הפסד כספי לעירייה. סך האובדן, בהתאם לחיוב מים בש"ח של הצריכה בבתים משותפים בלי זיהוי אב, הינה כ- 413,979 ₪ לאורך 4 השנים הנבדקות.
על כן המלצת הביקורת היא לבדוק את הבתים ללא זיהוי אב ולתקן הטעויות במידה וקיימות.

מתוך נתוני הטבלה, הביקורת ערכה בדיקה מדגמית, לגבי חיובי המגורים בצריכה משותפת, בהם חסר זיהוי אב. להלן הממצאים:

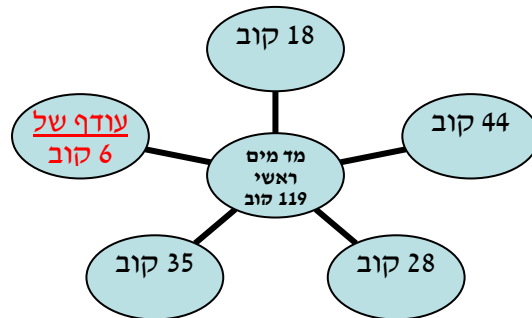
8.1.1. זיהוי מים - 2561083003 – נכס בכתובת ה' באייר 83/3 ראש העין. מדובר במבנה של 4 דיירים במגורים משותפים, בו אמור להיות זיהוי אב לגבי הצריכה המשותפת. למעשה, אין זיהוי אב והבית לא מוגדר כמשותף.

הביקורת העלתה, כי נכון לתקופה 1/2008, 4 הדיירים בנכס חויבו בגין 123 קוב עבור יחידותיהם הפרטיות, כשהשעון המרכזי הראה למעשה צריכה של 135 קוב (כולל הצריכה המשותפת). באם נתוני השעון המרכזי היו נלקחים בחשבון גם לצורך חיוב הצריכה המשותפת, היו מחויבים 12 קוב נוספים. יצוין כי בנכס זה, חסר זיהוי אב מינואר 2004 (תקופה 2 ב-2004) עד ינואר 2008 (תקופה 2 ב-2008).
 תרשים לבדיקה זו:

8.1.2. זיהוי מים - 2561087004 – נכס בכתובת ה' באייר 87/4 ראש העין. אף בדוגמה זו מדובר במבנה של 4 דיירים במגורים משותפים, בו אמור להיות זיהוי אב. חסר זיהוי אב מ-2004 עד 2007. במהלך בדיקת הביקורת עלה כי קיים שעון מרכזי בבניין שלמעשה לא חויבה בגינו צריכה משותפת. בהתאם לבדיקת הביקורת, נכון לתקופה 1/2008, 4 הדיירים חויבו על 125 קוב, כשהשעון המרכזי הראה צריכה של 119 קוב. משמע היה חוסר של 6 קוב בצריכת המונה המרכזי.

תרשים לבדיקה זו:

הערות הביקורת: (לגבי סעיפים 8.1.1 ו-8.1.2).

- א. הנכסים מסווגים כבתים פרטיים, למרות שהיו צריכים להיות מסווגים כבתים משותפים. יש לשנות את סיווג הנכסים ולהקים זיהוי אב לבתים משותפים.
- ב. באם מד המים הראשי לא נקרא- אין צורך בקיומו וניתן להסירו.
- ג. יש לבחון האם הפער בין סיכום מדי המים לבין מד המים הראשי נובע ממים שנצרכים ולא מחויבים או משעון מקולקל. הבדיקה לא בוצעה על ידי עיריית ראש העין, כיוון שלו הייתה מבוצעת, אפשר שהייתה מתגלה אי ההתאמה.
- ד. אין כל הסבר מדוע תקלה זו אינה נפתרת ומתעכבת זמן כה רב. בהתאם להסבר שניתן לגבי סעיף 8.1.2. בו היה למעשה, ככל הנראה, חיוב יתר של 6 קוב, יש אחוז סטייה של 10% שהוא סביר ומותר במדי מים.
- ה. המבוצע הינו בניגוד לחוק העזר לראש העין (אספקת מים), תשכ"ט-1969, אשר לפי סעיף 6 (ז) שבו, יש לחלק ההפרש בין מדי מים דירתיים לבין מד מים כללי, אם קיים, באופן שווה בין כל הצרכנים, זולת אם הגיעו כל הצרכנים להסכם בכתב עם המנהל על אופן חלוקה אחר.
- ו. המלצת הביקורת היא לבדוק ולהוציא איש שטח לכל הנכסים בהם חסר זיהוי אב.

8.1.3. זיהוי מים - 2525091001 – נכס בכתובת רביבים 91 ראש העין.

- בתקופה 1/2004-4/2004 הנכס היה מוגדר כמגורים 5 נפשות (קוד שימוש 25).
- בתקופה 5/2004 – הנכס היה מוגדר כמגורים עד 4 נפשות (קוד שימוש 24).
- בתקופה 6/2004-6/2007 – הנכס היה מוגדר כמגורים 5 נפשות משותף (קוד שימוש 15).
- למעשה כיום הנכס רשום כמגורים משותפים, אך הוא צריך להיות מסווג כנכס פרטי.

התייחסות הביקורת לממצא זה:

המדובר למעשה בבית פרטי, בו לא צריך להיות זיהוי אב והוא מסווג בטעות כבית משותף. הסיווג תוקן בעקבות הערת הביקורת. במקרה זה אין משמעות כספית לסיווג כפרטי/מגורים כבית משותף.

8.2. בדיקת שלמות החיובים לאורך 4 השנים ושליפת זיהוי מים בהם מספר החיוב שונה מ-6 חיובים לאורך 4 שנים.

התקופה שנסקרה בביקורת היא לאורך 4 שנים (2004-2007), כשבכל שנה קיימים 6 חיובים דו חודשיים (כפי שהוסבר בהערה המקדמית). לכן, ציפתה הביקורת לקבל בבדיקה הממוחשבת 24 חיובים ביחס לכל זיהוי מים, לאורך 4 שנים. הביקורת פילגה מקרים בהם לא היה זיהוי מים 24 פעמים, משמע היו חודשים בהם לא היה חיוב.

סך זיהוי המים אשר נבחנו בשנים 2004-2007 הינה 11,616. מתוכם נמצאו 10,745 זיהוי מים תקינים, משמע, נמצאו להם 24 חיובים לאורך 4 השנים (92.5%). להלן טבלה אשר תציג את התפלגות המקרים, בהם נמצאו פחות מ-24 חיובים לאורך 4 השנים, שיוזכר כי המדובר ב- 871 מקרים, המהווים 7.5%.

מספר פעמים בהם נמצאו	מספר זיהוי מים
19-23	133
13-18	357
7-12	190
1-6	191
סה"כ	871

ביחס לזיהוי המים שנמצאו, כפי שפורט בטבלה, ללא 24 חיובים, במשך 4 שנים, ערכה הביקורת בדיקה מדגמית, לגבי 4 זיהוי המים, על מנת לבחון את הסיבה לכך. להלן הממצאים:

8.2.1. זיהוי מים 1002135008 – המדובר בנכס המסווג כמגורים עד 4 נפשות (מהות שימוש 24). הקריאה המוקדמת ביותר לגבי נכס זה היא מתקופה 2 ב- 2004 עד לתקופה 6 ב-2004. לגבי נכס זה מצוין במערכת ראש העין כי בוצע פירוק של מד המים ב 2/11/2004 ולמעשה לא היו חיובי מים מזמן הפירוק.

תגובת הרשות:

לביקורת נמסר כי הסיבה לכך שחסרים חיובים, הינה ביטול המד הפנימי, כיוון שקיימים מדי מים חיצוניים לפיהם נקבעת המדידה בפועל. כלומר, בוטל מד מים מיותר ופעולת הרשות הינה תקינה.

8.2.2. **זיהוי מים 942502** – המדובר בנכס בו חסרים חיובים של תקופות 1 עד 6 בשנת 2004.

8.2.3. **זיהוי מים – 7003900** – המדובר בנכס בו קיימים חיובים מתקופה 3/2006 עד תקופה 6/2007

8.2.4. **זיהוי מים – 1016052008** – המדובר בנכס בו קיימים חיובי מים לגביו, רק מתקופה 6/2007.

תגובת הרשות:

לביקורת נמסר כי המדובר בנכסים בהם הותקן שעון חדש ב- 12/2004, בשנת 2006, בשנת 2007, בהתאמה, ועל כן לא היו חיובים קודם להתקנתם. על כן הממצא תקין.

8.3. זיהוי מים בהם נמצאה צריכה פרטית, שאין בגינה חיוב כספי.

הביקורת איתרה מקרים בהם נמצאה צריכה פרטית שונה מאפס, בלא שהיה חיוב כספי בגין צריכה זו. יודגש כי הביקורת יצאה מנקודת הנחה כי כלל הנתונים שנמסרו לה הינם בגין מודדים פעילים.

להלן טבלה שמציגה לפי תקופה את מספר המקרים בהם הייתה צריכה, ללא חיוב כספי בגינה:

תקופה	קוד מהות	סוג מהות שימוש	מספר	כמות
2004	30	מוסדות חינוך עירוניים	1	1000
2004	35	גינון ציבורי	31	369396
2004	36	בתי כנסת	29	460
2004	24,25,4	מגורים שונים	22	805
2004	53,56, 57,89,	שונות: עסקים, בניה, מלאכה ועוד	7	1;704
סה"כ לשנת 2004				373,365
2005	35	גינון ציבורי	29	37135
2005	36	בתי כנסת	22	96
2005	14, 19,24 25,27,4	מגורים שונים	21	1,192
2005	0,53,56 57,89,	שונות: עסקים, בניה, מלאכה ועוד	12	2,726
סה"כ לשנת 2005				41,149
2006	24	מגורים עד 4 נפשות	1	64
2006	35	גינון ציבורי	25	155282
2006	4	מגורים 4 נפש ובתי כנסת	8	156
2006	53,57,89	עסקים, מלאכה וללא מונה	4	510
סה"כ לשנת 2006				156,012
2007	35	גינון ציבורי	8	2900
2007	4	מגורים 4 נפש ובתי כנסת	10	168
2007	14,24	מגורים שונים	4	218
2007	0,53,57 58,89	שונות: עסקים, מלאכה ועוד	7	671
2007	90	מוסדות ושירות ציבוריים	1	34984
סה"כ לשנת 2007				38,941

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

- א. סך הצריכה במוסדות ושירותים ציבוריים, בשנת 2007, אשר לא הייתה מחויבת, עמדה על **34,984 קוב**. זו אחת הצריכות הבולטות ביותר שלא חויבו בשנת 2007, והמדובר במעון בני ציון. בשנים 2004-2007 סך הצריכה אשר לא הייתה מחויבת, בגין גינון ציבורי, הייתה בין 37,135 ל-369,396 קוב. לבתי כנסת תינתן התייחסות נפרדת בפרק 8.6.
- ב. מהויות השימוש הבולטות, אם כן, שלא חויבו, למרות צריכה, הינם גינון ציבורי ובתי כנסת.
- ג. בהתאם לתעריפי משרד הפנים, נכון ליולי 2007, תעריף החיוב למוסדות ציבוריים עמד על 4.82 ₪ לקוב. **המשמעות הכספית של אי חיוב מים על צריכה של 34,984 קוב בשנת 2007 עומדת על הערכה של כ- 168,623 ₪ בשנה**.
- לגבי גינון ציבורי, התייחסות לטבלה והמשמעות הכספית תינתן בהמשך הסעיף.

בהתאם לטבלה שנותחה לעיל, בדקה הביקורת מדגמית 3 מקרים מהטבלה, בהם כמות הצריכה היא הגבוהה ביותר שלא חויבה, על מנת לקבל הסבר לסיבה לכך. להלן הדוגמאות:

- 8.3.1. **זיהוי מים – 2512023200** – מהות השימוש היא "ברירת מחדל", כשבתקופה 4/2005 עמדה הצריכה הפרטית על 504 קוב.
- 8.3.2. **זיהוי מים 50** – מהות השימוש היא צריכה במגורים עד 4 נפשות (קוד מהות 24), כשבתקופה 4/2005, עמדה הצריכה הפרטית על 168 קוב. (התייחסות הגזברות לעניין זה מניחה את הדעת)

תגובת הרשות (לגבי סעיפים 8.3.1 + 8.3.2):

בהתאם להסבר שנמסר לביקורת, "ברירת מחדל", הוא מונה מרכזי שאינו מחויב. המונה פורק, אך לא בוטל מהמערכת, למרות שהיה צריך לבטלו. בעקבות הערת הביקורת, בוטל המונה מהמערכת. אשר לזיהוי מים מספר 50, מד מים זה חויב בתקופה 5 ו-6 2004 בסכומים נוספים על אף שקריאות המים העידו על צריכה 0, לפיכך בוצעו השלמות חיוב בהתאם לנתונים שנמסרו במחלקת הגביה. קריאה של 168 קוב בתקופה 4/2005 חויבה עוד בשנת 2004 לפיכך המצב תקין.

- 8.3.3. **זיהוי מים - 20955500** – מדובר במעון בני ציון המצוי בכתובת המרץ 1, ראש העין, כשהחיוב בו הוא מתקופה 1/2007 עד תקופה 6/2007. מהות השימוש היא מוסדות ושירותים ציבוריים (קוד מהות 90), כשבתקופה 5/2007, עמדה הצריכה הפרטית על 7,626 קוב.
- מעון בני ציון מחויב רק בגין צריכת ביוב בלבד לעומת זאת מתברר כי לנושא מים הוא מקושר ישירות למקורות. מבדיקה עם מקורות נמסר כי זו כנראה תולדה היסטורית לפני שנים רבות כאשר המעון בכתובתו זו לא היה בזמנו בתחום השיפוט של עיריית ראש העין.
- מאחר וקיימים פערים משמעותיים בין תעריף המכירה של מקורות לעומת תעריף המכירה של הרשות נגרם עקב כך הפסד כספי ניכר לרשות רק משום חוסר תשומת לב לעובדה הנ"ל.

תגובת הרשות: בהתאם לנתונים שנמסרו לביקורת, מעון בני ציון מקבל מים ישירות ממקורות ורק ביוב על ידי הרשות ולכן אינו מחויב עבור צריכת מים ומחויב רק בביוב. לא ברור על סמך מה יכול המעון לקבל מים ישירות ממקורות, בייחוד שמקורות היא ספקית מים רק לרשויות מקומיות, לתאגידי מים, לחקלאים, קיבוצים ומושבים ומפעלי תעשייה. הרשות הפנתה את הביקורת לחוק, ללא מתן הסבר על כך. **המלצת הביקורת היא חיבור הנכס כדין לרשות וחיובו, ככל שאר הנכסים.** כפי שצוין לעיל, **המשמעות הכספית בשל אי חיוב מים בגין צריכה של 34,984 קוב בשנת 2007, לגבי נכס זה, מוערכת ב כ- 168,623 ₪ בשנה.** **בהתאם לתגובת המבוקר, יישלח לנכס אדם מטעם הרשות, אשר ידאג לחיוב הנכס כדין.**

הביקורת איתרה אף מקרים אשר מתייחסים לגינון ציבורי, בהם נמצאה צריכת מים, ללא חיוב בגינה. להלן טבלה המסכמת את מספר הנכסים המוגדרים בקטגוריה הנ"ל:

תקופה	סוג מהות	כמות	כמות
2004	גנים ציבוריים	31	369,396
2005	גנים ציבוריים	29	37,135
2006	גנים ציבוריים	25	155,282
2007	גנים ציבוריים	8	2,900

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

- א. בהתאם לטבלה, לאורך השנים 2004-2007, קיימת צריכת מים של **564,713 קוב ללא חיוב בגינה.**
- ב. ניתן לראות הבדלים בצריכה שלא חויבה, לגבי השנים 2004-2007. בהתאם לבדיקת הביקורת, בשנת 2004, החיוב הגבוה נבע מקיומו של "שוק חדש" אשר צריכתו ירדה בשנת 2005 ונעלמה לחלוטין בשנים שאחרי. כמו כן, בשנת 2006, ישנה צריכה גבוהה הנובעת מ"חיוב פיצוצים שנתי" העומד על 121,400 קוב. נוסף ניתן לראות הבדל משמעותי בין כמות זיהוי המים בשנים 2004-2006, שהיא בין 25-31, לבין כמות זיהוי המים בשנת 2007 – 2008.
- ג. **בהתאם לתגובת המבוקר על כך, כמות זיהוי המים בגינון ציבורי, כמעט לא השתנתה במהלך השנים האחרונות, כשאין ברשותו מידע לגבי כמויות המים שצורך הגינון הציבורי.**
- ד. בהתאם לתעריף האחרון שנמסר לביקורת מ- 11/2007, תעריף לגינון ציבורי עד 300 מ"ק לדונם לשנה הוא 3.444 ₪ לקוב, ומעל ל – 300 מ"ק לדונם הוא - 6.695 ₪ לקוב, **כך שההערכה של אי החיוב הנ"ל (לפי התעריף הנמוך) היא כ- 1,944,871 ₪ ל-4 השנים הנבחנו.**

הביקורת בדקה מדגמית 3 מקרים מהטבלה, המתייחסים לצריכת המים הגבוהה ביותר, ללא חיוב, ביחס לגינון ציבורי. להלן ממצאי הביקורת:

8.3.4. זיהוי מים 22300100 – נכס ברחוב הפסגה בראש העין. המדובר בגינון ציבורי, שאין בגינו חיוב מים ואין בגינו חיוב ביוב, למרות שקיימת בו הצריכה הבאה:

8.3.5.

זיהוי מים- 22300100	
תקופה	כמות בקוב
2004	1,200
2005	2,800
2006	12,182 (10,782 נובע מתקופה 6)
2007	0

8.3.6. זיהוי מים 22300970 – נכס ברחוב הירקון בראש העין. המדובר בגינון ציבורי שאין בגינו חיוב מים ואין בגינו חיוב ביוב, למרות שקיימת בו הצריכה הבאה:

זיהוי מים- 22300970	
תקופה	כמות בקוב
2004	4,860
2005	500
2006	600
2007	100

הערות הביקורת ותגובת הרשות (ביחס לסעיפים 8.3.4 ו-8.3.5):

- א. בהתאם לנמסר לביקורת המדובר בשעונים שהיו צריכים להיות מבוטלים במערכת, ולא הייתה אמורה להירשם צריכה בגינם. כמו כן נמסר, כי נתוני הצריכה במקרים אלו מקורם בהערכות ולא בקריאות השעונים.
- ב. לא ברור מדוע לא אותרו ממצאים אלה טרם עריכת הביקורת, באמצעות הבדיקות הלוגיות המבוצעות בעיריית ראש העין.
- ג. ראוי היה להוציא איש שטח לוודא את הנתונים שהועלו על ידי הביקורת.
- ד. **התוצאה היא – מצג נתונים לא נכונים במערכת הממוחשבת, שאינה מעודכנת בפירוק המדים, ולמעשה מבצעת הערכה של צריכה לאורך 4 שנים, שאין בה צורך, כיוון שהמדים פורקו.**

8.4. זיהוי מים בהם נמצאה צריכה של ביוב, שאין חיוב כספי בגינה

הביקורת איתרה מקרים בהם עלו נתוני חיוב מים אך לא נתוני חיוב של ביוב, למרות קיומה של צריכת ביוב. יודגש כי אין המדובר בגינון ציבורי.

להלן טבלה המציגה את מספר המקרים שהביקורת מצאה צריכת ביוב ללא חיוב בגינה לפי שנים:

שנה	מהות שימוש *	אחוז בקטגוריית בתי כנסת	מספר זהויות	סה"כ פרטית	סה"כ ביוב לא מחויבת
2004	36 זהויות = מגורים ובתי כנסת (קוד 4) 104 זהויות = בתי כנסת (קוד 36)	99.2%	141	1,312	629
2005	118 זהויות = בתי כנסת (קוד 36) 42 זהויות = מגורים ובתי כנסת (קוד 4)	92.4%	173	1883	967
2006	114 = בתי כנסת (קוד 36) 55 זהויות = מגורים ובתי כנסת (קוד **4)	70.7%	239	2,769	1,846
2007	126 = בתי כנסת (קוד 36) 42 זהויות = מגורים ובתי כנסת (קוד ***4)	58.5%	287	3,158	2,943
סה"כ					6,385

* בעמודה זו הוצגו הזהויות המרכזיות המרכיבות את מספר הזהויות בהם מצאה הביקורת צריכת מים ללא חיוב בגינה. כך לדוגמה מתוך 141 זהויות בשנת 2004, 140 הן בתי כנסת, משמע 99.2%.

** בשנת 2006 היו גם 65 זיהוי מים של מהות "בניה" (קוד 56), בהם 736 צריכת ביוב בקוב שאינה מחויבת.

*** בשנת 2007 היו אף 114 זיהוי מים של מהות "בניה", בהם 1816 צריכת ביוב בקוב שאינה מחויבת.

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

- א. בהתאם לטבלה קיימת צריכה של 6,385 קוב בשנים 2004-2007, אשר אין חיוב בגינה.
- ב. בהתאם לתעריפי הביוב (המפורטים במבוא לדו"ח, ונעים בין 2.14 ל- 2.29 לשנים 2004-2007, בהתאמה), ההפסד הכספי הנגרם לעירייה, כתוצאה מאי החיוב הינו: 14,281 ש"ח בקירוב (X629 X2,17, 2.17 X967, 2.22 X1,846 ו- X2,943 X2.29).
- ג. כמעט כל הזהויות שאינן מחויבות בביוב, הינן "בתי כנסת" או "מגורים ובתי כנסת". התייחסות לבתי כנסת תתבצע בנפרד בסעיף 8.6 לדו"ח.

הביקורת בדקה מדגמית 3 מקרים מהטבלה, המתייחסים לצריכת ביוב, ללא חיוב. להלן ממצאי הביקורת:

8.4.1. זיהוי מים 400161611001 – נכס בכתובת הרב שלום שבזי 45 בראש העין. המדובר במהות "בניה". בה אין חיוב ביוב.

8.4.2. זיהוי מים 200304 – נכס בכתובת קוממיות 6, ראש העין. הבדיקה העלתה כי אין חיוב ביוב משום שהנכס בבניה.

ממצאי הביקורת:

בזיהוי מים המהווים נכסים בבניה, אין חיוב בביוב. בהתאם להסבר שניתן לביקורת, נכסים בבניה אינם מחוברים לביוב, כל עוד שימוש המים בזמן הבניה הינו ללא שפיכה לביוב. הפטור לא קיים ולא ברורה הסמכות לפטור. יצוין כי בהתאם לסעיפים 7 ו- 8 לחוק עזר לראש העין (ביוב), התשס"ז – 2006, היטל ביוב לא יוטל בשני מקרים בלבד – בעד אדמה חקלאית ובעד שטח המיועד להפקעה.

8.4.3. זיהוי מים 207100900 – נכס בכתובת תמר 9, ראש העין. המדובר במגורים עד 4 נפשות (מהות שימוש 24), בו אין חיוב ביוב.

ממצאי הביקורת:

בהתאם לתגובת הרשות, לגבי זיהוי מים זה, בחלק מהתקופות, בזמן החלפת מחזיקים, הוקלדה בטעות ע"י הפקידות מהות שימוש 4 במקום 24 ולכן לא היה חיוב ביוב בחלק קטן מהתקופות. המהות תוקנה. כשנשאל המבוקר לגבי המשמעות הכספית של הטעות בעדכון מהות השימוש השיב כי המדובר במקרה זה בסך של 272 ₪, כשלא ידוע לו על טעויות נוספות.

8.5. התפלגות צריכה משותפת גבוהה לפי סוגי מהות שימוש

הביקורת פילגה את חיובי המים, בהם צריכת המים המשותפת נמצאה הגבוהה ביותר. צריכה משותפת הינה צריכת מים המיוחסת לנכס בגין צריכה שמעבר לצריכת המים ביחידות הדיוור. דוגמה לצריכה משותפת הנה השקיית שטחי הגינון של הבניין. צריכה זו מחושבת כהפרש הצריכה הכוללת הנמדדת בשעון המים הראשי בכניסה לבניין, לבין סך הצריכות ביחידות הדיוור שבבניין.

להלן טבלה המציגה ביחס לכל שנה את הצריכה המשותפת בקובים:

סוג מהות שימוש	מספר זהויות	סך צריכה בקוב	מספר זהויות	סך צריכה משותפת בקוב	מספר זהויות	סך צריכה בקוב	מספר זהויות	סך צריכה משותפת בקוב	מספר זהויות	סך צריכה בקוב	מספר זהויות	סך צריכה משותפת בקוב
2007			2006			2005			2004			
בטחון ותחבורה	3	1,503	3	1,186	3	0	3	1,405	3	0	0	1,462
בניה בריאות	101	30,772	107	9,464	107	0	8,819	119	14	0	0	4,692
בריות	7	3,504	7	4,301	7	7	4,450	7	5	0	0	3,983
ברירת מחדל	2	0	1	0	0	0	1,840	5	0	0	0	0
גנים ציבוריים	303	669,263	340	449,943	340	0	466,256	311	0	0	0	334,492
חינוך	104	112,861	104	89,289	104	6,031	96,892	106	4,951	6,303	84,994	101
מוסדות ושרות ציבוריים	70	108,098	80	188,547	80	0	71,772	73	0	2,201	84,331	87
מסחר ומלאכה	680	165,486	727	177,220	727	88,878	164,464	702	94,164	71,277	187,866	735
ספורט, בריכות שחיה	4	10,758	4	6,407	4	0	4,448	4	0	0	402	2
צריכה במגורים	9,657	2,591,610	10,021	2,472,012	10,021	75,803	2,589,949	9,946	64,721	71,055	2,619,608	10,169
תעשייה בהקצבה	6	41,155	7	24,658	7	3,374	32,943	6	3,153	2,638	29,219	6
סה"כ	10,937	3,735,010	11,401	3,423,027	11,401	174,093	3,443,238	11,281	167,008	153,474	3,351,049	11,543

ממצאי הביקורת ביחס לטבלה:

א. הצריכה המשותפת הגבוהה ביותר היא של "מסחר ומלאכה" - סך של 94,164 קוב צריכה משותפת בשנת 2004 (מתוך 165,486 קוב צריכה, משמע - 56%) מול 71,277 קוב צריכה משותפת בשנת 2007 (מתוך 187,866 קוב צריכה, משמע 37%).

ב. אף הצריכה המשותפת ב"צריכה במגורים היא גבוהה - 64,721 קוב צריכה משותפת בשנת 2004 (מתוך 2,591,610 קוב צריכה, משמע 2.5%, לעומת 71,055 קוב צריכה משותפת בשנת 2007 מתוך 2,619,608 קוב, משמע 2.75%).

הביקורת בדקה מדגמית 2 מקרים מהטבלה, המתייחסים לצריכה משותפת גבוהה. להלן ממצאי הביקורת:

8.5.1. זיהוי מים 2670508020 - מדובר בנכס אשר סווג מתקופה 1/2004 עד 6/2007 כ"מסחר ומלאכה" (קוד מהות שימוש 53) (למעט תקופה 6/2004 עד תקופה 2/2005 בה סווג הנכס כ"ללא מונה" (קוד מהות שימוש 89) - שמשעותו קריאה על פי הערכה ללא שימוש בשעון, כאשר פיזית לא קיים שעון). הצריכה המשותפת במהלך תקופה של 4 השנים הייתה 13,196 קוב, כאשר ב-4 חודשים הייתה מעבר ל-1000 קוב לחודש.

תגובת הרשות:

לביקורת נמסר כי המדובר במשכיר אשר מחויב בכלל הצריכה המשותפת של הדיירים (השוכרים), ומחייב את הדיירים באופן עצמאי. מבחינת מחלקת המים, אין זה מעניינה מהו ההסכם בין המשכיר לשוכר, ביחס לחלוקת החיוב.

8.5.2. זיהוי מים – 2680529020 – המדובר בנכס באזור התעשייה החדש, השייך לחברת פרטנר (מסווג כמסחר ותעשייה). סך הצריכה המשותפת ל-4 השנים הוא 97,010 קוב, כלומר ממוצע של 4,042 קוב בתקופה.

ממצא הביקורת:

הצריכה המשותפת הינה עקבית לאורך כל התקופות, לכן הממצא תקין.

8.5.3. זיהוי מים – 4002100098 – המדובר במרכז לקשיש, בכתובת שבזי 73 ראש העין, אשר הוגדר עד לתקופה 4/2006 כמוסד חינוך והחל מתקופה 5/2006 כמוסד ושירות ציבורי. הצריכה המשותפת בשנים 2004-2007 הינה כדלקמן: 2,664, 2,265, 1,832 ו-2,201 קוב בהתאמה.

ממצא הביקורת:

הרשות מסרה לביקורת כי דרך מד מים זה, עוברים נתוני הצריכה של 2 מדי מים 4002100099 ו-4002100000. לפיכך החיוב מתבצע דרך הצריכה המשותפת.

8.6. זיהוי מים של בתי כנסת

הביקורת מצאה כי כאשר מהות השימוש היא "בתי כנסת" או "מגורים ובתי כנסת", ישנם מקרים בהם לא נמצא חיוב בגין הצריכה. הביקורת ריכזה את המקרים בהם, בשל זיהוי נכס כבית כנסת, כאמור, לא נמצא חיוב מים, כאשר צריכת המים הינה בין 7 ל-10 קוב לתקופה (כפי שיורחב להלן בהערות הביקורת).

להלן טבלה המסכמת את המקרים בהם מהות השימוש היא של בית כנסת בלבד (קוד שימוש 36) וכן מקרים בהם מהות השימוש היא של בית כנסת עם מגורים (קודי שימוש 1,4,5,6,9):

מגורים ובית כנסת			
תקופה	מספר זהויות	כמות בקוב	חיוב בש"ח
2004	59	17,263	59,226
2005	66	16,156	56,410
2006	58	14,248	51,419
2007	55	14,198	50,970
סה"כ		61,865	218,025

בית כנסת			
תקופה	מספר זהויות	כמות בקוב	חיוב בש"ח
2004	44	5,796	20,229
2005	48	7,022	28,772
2006	50	6,565	27,266
2007	52	7,680	31,828
סה"כ		27,063	108,095

הערות הביקורת:

- א. נמצא כי קיים נוהג של מתן פטור לבתי כנסת אשר צריכת המים בהם הינה בין 7-10 קוב, למרות שאין תקנה או חוק המתירים פטור זה. קיימת בעיריית ראש העין מדיניות בלתי כתובה למתן פטור לבתי כנסת, מימים ימימה.
- ב. בהתאם לתעריפים של משרד הפנים נכון ליולי 2007, "צרכן המשתמש בכמות של 3 מ"ק לחודש או למטה מזה, ישלם אך ורק את דמי השימוש הקבועים", שעומדים על 7.63 ₪ לחודש, משמע המדובר בכמות של 0-6 קוב לחודשיים, בעלות של 15.26 ₪ לחודשיים.
- ג. בהתאם לנתוני הקבצים שנמסרו לביקורת, כאשר נכס המוגדר כבית כנסת, הינו בעל צריכה של 0-6 קוב לחודשיים, החיוב עבור הצריכה הוא חיוב עבור דמי שימוש חודשיים ע"ס 15.26 ₪, בהתאם לתעריפי משרד הפנים. ואולם כאשר נכס צורך בין 7-10 קוב לחודשיים, בהתאם למדיניות של פטור עד 10 קוב – **אין חיוב בגין הצריכה!!**
- ד. נוצר מצב מעוות בו אם הנכס צרך בין 0-6 קוב הוא מחויב, בהתאם לחוק ולתעריפים, אולם אם הוא צרך 6-10 קוב הוא פטור בגין 10 קוב. אם הוא צרך למעלה מ-10 קוב הוא פטור בגין 10 קוב הקוב הראשוניים. זהו פרדוקס המעודד צריכה רבה יותר, על מנת לקבל פטור. (למרות שלפי המידע שנמסר לביקורת, בהתאם לטענת הרשות, בכל מקרה משלמים דמי שימוש בגובה 15.3 ₪, בצריכה עד 10 קוב).
- ה. בהתאם לאמור, כאשר בשנת 2004 היו 59 זהויות של "מגורים ובתי כנסת", מדובר בהפסד שנתי של 3,540 קוב (59 זהויות X 10 קוב X 6 תקופות). לפי החיוב שבוצע בפועל (59,226) ביחס לכמות הצריכה שחויבה (13,723), התעריף היה 4.31, משמע הפסד של 15,278 ₪ בשנת 2004. באופן דומה ההפסד לגבי בתי כנסת (44 זהויות) באותה שנה הינו- 10,846 ₪, משמע הפסד של 26,124 ₪ בקירוב בשנת 2004.
- ו. סך ההפסד בהערכה ל-4 שנים הינו **כ- 105 אלף ₪.**

המלצות הביקורת:

- א. לא קיים הסבר חוקי לפטור לבתי כנסת - ולכן יש לבטל את הפטור!!
- ב. בכל מקרה, ראוי לדרוש את אישור נתון זה בתצהיר על מהות הנכס, ולבצע מעקב שנתי לגבי שינויים במהות הנכס.
- ג. יש לתקן את העיוות שנוצר ולחייב, לכל הפחות, את דמי השימוש, גם במקרה של פטור עד 10 קוב לחודשיים.
- בהתאם לתגובת המבוקר, המחלקה תפעל לתיקון הנושא של בתי הכנסת, בהתאם לאמור לעיל.**

הביקורת בדקה מדגמית 2 מקרים מהטבלה, המתייחסים לאי חיוב ביחס לנכסים המוגדרים כבתי כנסת. להלן ממצאי הביקורת: -

8.6.1. זיהוי מים 2044020002 – נכס בכתובת אבן גבירול 26, ראש העין. המדובר בנכס המוגדר כפרטי, ללא חיוב מים, ללא חיוב ביוב וללא חיוב צריכה משותפת, בתקופה 1/2004.

8.6.2. זיהוי מים 1016073001 – נכס בכתובת הנביאים 41 ראש העין. המדובר בנכס המסווג כסוג מהות של "מגורים 4 נפשות ובית כנסת" (קוד שימוש 4).

תגובת הרשות (סעיפים 8.6.1 + 8.6.2)

לביקורת נמסר כי לגבי נכס 8.6.1, היה במקום בית מגורים + בית כנסת, אשר אינו מחויב בצריכה של עד 10 קוב. כיוון שהיה שימוש של 9 קוב, לא היה חיוב בגינו. כך לגבי נכס 8.6.2, ניתן פטור ביחס ל-10 קוב, בין אם הייתה צריכה נמוכה מ-10 או גבוהה מ-10.
המלצת הביקורת: היא כפי שפורט לעיל, לבטל פטור שאינו חוקי.

וידגוש: הרשות מסרה לביקורת כי "רק לבתי כנסת קיים פטור עד 10 קוב, אם השימוש הינו עד 10 קוב, בכל מקרה משלמים 15.30 ₪ וזאת ע"פ החלטת רשות מימים ימימה".
למרות זאת כשנבדקו מול הרשות שתי הדוגמאות שבסעיפים 8.6.1 + 8.6.2 עלה כי במקרים בהם הייתה צריכה בקוב של בין 6-0, היה חיוב של 15.3 ₪ ואילו במקרים של צריכה בקוב של בין 10-7 – החיוב הוא 0 ₪!!! ממצא זה אושר על ידי מנהלת מחלקת הגבייה, אשר מסרה לביקורת כי חברת מטרופולינט תתבקש לתקן ממצא זה.

כך שלא רק שקיים עיוות לא הגיוני, המעודד את הצרכן לצרוך יותר, על סמך פטור שאינו מעוגן בחוק, אלא שהרשות אף לא מודעת לחיובים שמתבצעים/לא מתבצעים.

9. נוהל טיפול בקריאות מים חריגות ובדיקות לוגיות

9.1. רקע - עבודת הקורא מטעם מילגם

מילגם, שכאמור מספקת שירותי קריאת מדי מים, פועלת לפי "נוהלי עבודה לקריאת מדי מים". בהתאם לנהלים אלו, בטרם ביצוע הקריאה אחריות מילגם כוללת: ווידוא גמר עדכון נתוני אב מים עם הרשות, משיכת קובץ אב מים מחברת **מטרופולינט**, הפקת הדו"ח עם מדי מים חדשים, בדיקת מדי מים לא ידועים, הכנת מנות קריאה והטענתן למסופוני הקוראים.

מנהל יחידת הקריאות במילגם אחראי על הכנת תוכנית חודשית לביצוע הקריאות באזורים, וכל קורא מונים (עובד מילגם) אחראי על טעינת המסופון עם מנת הקריאה לאותו יום.

לאחר ביצוע הקריאות, אחראית מילגם על קליטת נתונים מהמסופון למחשב היחידה. בשלב זה, עובד מילגם מפיק דו"ח המכיל את כל המונים שקיבלו הערכה ומבצע בדיקה כי ההערכות אכן מתאימות לצריכות. במקביל מוודא עובד מילגם כי לא נשאר מד מים ללא קריאה באזור.

9.2. ביצוע הערכות במקום קריאות

כאשר קורא אינו יכול לבצע קריאת מד מים, עליו לרשום קוד קריאה חריג, אשר נקרא "קוד קורא (מנהלי)" – לפיו אין אפשרות לבצע את הקריאה מהסיבות הבאות: המקום סגור, קיים כלב, אין גישה למד מים. במקרים אלו תינתן הערכה ע"י המסופון לפי הצריכה של התקופה המקבילה אשתקד. במקביל ישאיר הקורא הודעה בכתב, בצירוף התאריך והסיבה לאי ביצוע הקריאה, ובה בקשה להודיע למחלקה תוך זמן קצוב את הקריאה במד המים.

לדברי עובד מילגם, במידה ויש צורך לבצע הערכה ולא קריאה מדויקת, מבצעים הערכה לפי הצריכה בתקופה אשתקד, כשלאחר תיקון הבעיה וקיום קריאה נכונה, מחייבים את הצרכן על ההפרש או מזכים אותו. (לדוגמה אם מד המים היה 0 וניתנה הערכה של 80 קוב, ובתקופה הבאה מד המים מורה על 120 קוב, יחייבו את הצרכן בהתאם לקריאה של 40 קוב).

בהתאם לבקשת הביקורת, הופק דו"ח מצבי מד מים ביחס לשנת 2007, שבדק 6 תקופות (שנה) של מצבי מדי מים. עולה כי לאורך שנה שלמה קיימים 91 נכסים, בהם לא בוצעה קריאה אלא הערכה, בשל הסיבות הבאות, המפורטות בטבלה:

מצב מד	כמות במצב זה	מצב מד	כמות במצב זה
מד עצור (קוד 1)	1	מד עם אדים (קוד 7)	6
מד שבור (קוד 2)	17	מד סגור (קוד 10)	53
מד עם ירוקת (קוד 4)	1	מד ללא גישה (קוד 12)	5
מד מזויף (קוד 6)	1	מד נעול בקופסה (15)	6

הערות הביקורת:

- א. **הבדיקה העלתה, אם כן, שלגבי 91 מדי מים במהלך שנת 2007 לא נעשו קריאות במשך שנה שלמה ולא נעשה ניסיון לפתור בעיה זו בזמן אמת, כפי שהיה נכון ותיקין לעשות.**
- ב. אומנם בהתאם לסעיפים (ג) ו-(ד) לסעיף 6 לחוק העזר לראש העין (אספקת מים), תשכ"ט, 1969, ניתן לבצע הערכה אם השעון אינו פועל או אינו מדויק, אך ראוי לטפל במד המים בהקדם ולא לבצע הערכה במשך שנה שלמה!
- ג. בהתאם לנמסר לביקורת, במידה ולא ניתן לבצע קריאה, הצרכן מקבל הודעה על כך בשובר התשלום.
- ד. במשך שנה שלמה נערכו "הערכות צריכת מים" במקום "קריאות מדי מים". לא הוצאו אנשי שטח, מיד עם ביצוע ההערכה הראשונה, על מנת לפתור את הבעיה. כמו כן לא נמצאו ממצאים בנוגע לביצוע הערכות אלו, בבדיקות הלוגיות. אף עובד מילגם אשר אחראי על מעקב אחר ההערכות, לא היה מודע לכך שקיימים 91 נכסים, אשר בוצעה בהם הערכה במשך שנה שלמה. כמו כן, לא מופקים דוחות תקופתיים לגבי ביצוע הערכות במקום קריאות מדי מים.

ה. יודגש כי חיוב התושבים לפי הערכה גורם לטעויות רבות, לחיובים לא אמיתיים ולחוסר יכולת מדידה לפחת המים. **לא סביר כי יתקיים ביצוע הערכה ולא קריאה לגבי מדי מים במשך שנה!**

המלצת הביקורת:

א. במידה ויש צורך בהערכת מד מים, יש להוציא באותה תקופה איש שטח על מנת לפתור את הבעיה: מד ללא גישה, מד עם אדים וכו'.

ב. יש לבצע מעקב תקופתי על ביצוע ההערכות, באמצעות דו"חות שיפרידו בין מדי מים שבוצעו בהם קריאות לבין מדי מים שבוצעו בהם הערכות.

בהתאם לתגובת המבוקר, במבנים עתידיים יפעלו כי מהנדס הבניין ירכז את מדי המים בארון הכניסה, באופן מרוכז וכך יימנעו מצבים בהם לא ניתן לבצע קריאה של מד המים.

9.3. נוהל טיפול בקריאות מים חריגות – ביצוע בדיקות לוגיות

9.3.1. הביקורת ביקשה לבדוק כיצד מבוצע הטיפול על ידי מילגם, בקריאות מים חריגות נוספות, מלבד הקוד שפורט לעיל לגבי ביצוע הערכה (קוד קורא מנהלי). יצוין כי בהתאם לנוהל של מילגם, הקורא יכול לפרט **קריאות מים חריגות באופן הבא:**

(א) פרטי מד מים שגויים – במידה ואחד הפרטים המופיעים במסופון חסרים או לא נכונים, הקורא מבצע תיקון או הוספה. המדובר במקרים בהם מספר מד מים שגוי, כתובת שגויה או חסרה, או שחסרים נתונים לגבי מיקום המד.

(ב) המצאות מד שטח אשר לא קיים במסופון – הקורא פותח את פרטי המד במסופון ומפרט ככל שניתן את מספר מד המים, שם הצרכן וכו'.

(ג) קוד קורא (טכני) – במידה והמסופון מתריע לגבי חריגה או בעיה כלשהיא, כגון מד מים לא תקין (שבור, מזויף).

(ד) קוד קורא (מידע) – נועד לספק מידע נוסף כגון: ביצוע שינויים (בנייה בנכס), התחברות נוספת של צרכן למד המים.

כמו כן, קיימים מקרים, בהתאם לנוהל, אשר בהם על הקורא **לוודא את נכונות הקריאה** בשנית ולאשר באמצעות הקוד את הנתונים. לדוגמה, במידה והקריאה זהה לקודמת - על הקורא לבדוק האם יש שימוש בנכס. במידה ואין- יציין זאת בקוד מתאים. במידה ויש – יציין כי המד עצור והמסופון יעריך את הצריכה לפי הצריכה בתקופה המקבילה אשתקד. **המקרים הנפוצים הם מקרים בהם קריאה גבוהה / נמוכה מהצפוי** – על הקורא לוודא את נכונות הקריאה בשנית, לשם מניעת טעות הקלדה. (מדובר בצריכה גבוהה מסטיית תקן, כיום מוגדר 50%) (קוד שגיאה 11 לגבוהה, 26 לנמוכה).

9.3.2. לאחר ביצוע הקריאות, ועם קבלת המסופונים מהקוראים, מילגם אמורה להפיק את דו"חות הבאים, בהתאם לנוהל:

- א. **דוח חריגים** - מרכז בתוכו את כל הודעות המסופון שבוצעו בשטח, המפורטים בסעיף 9.3.1. בשלב זה מוצאים לבדיקה חוזרת כל מדי המים שקיים לגביהם חשד של אי תקינות.
- ב. **דוח מונים שלא נקראו מכל סיבה שהיא** - מופקת רשימה לצורך בדיקה נוספת.
- ג. **דוח מונים לא ידועים אשר נמצאו בשטח ולא היו קיימים במסופון** - ביצוע בדיקה לצורך איתור הכרטיס במערכת ואם אינו קיים - פתיחת כרטיס נוסף.

9.3.3. בהתאם לדברי עובד מילגם לביקורת, הוא למעשה עובר על הנתונים החריגים, בהתאם לקריטריונים שלעיל ומטפל בהם על ידי הוצאת איש שטח לבדיקות.

הערות הביקורת:

- א. בהתאם לממצאי הביקורת, התיקונים המבוצעים, בעקבות החריגים שנמצאו, מתועדים ישירות במערכת הממוחשבת, ולא מופק דו"ח המפרט את התיקונים שבוצעו בהתאם לחריגים שנמצאו. לא קיימת אינדיקציה כי הנוהל מתקיים במלואו, בשל השיטה של העדר דו"חות (לא נמסרו לביקורת דו"חות נוספים שהופקו) ובהעדר בקרה. בהעדר בקרת מנהל, ביחס לביצוע התיקונים, לא ניתן לבדוק את תקינות פעולות מילגם.
- ב. החריגים שפורטו בפרק 8, בדיקות ממוחשבות, היו צריכים להיות מאותרים בבדיקות הלוגיות ומטופלים בהתאם, אך הדבר לא בוצע.

המלצות הביקורת הן:

- א. יש להפיק דו"חות חריגים באופן שוטף, על מנת שניתן יהיה לבצע בקרה תקינה, כפי שעשתה הביקורת בדו"ח זה ועל מנת להימנע ממקרים בהם תקלות בשטח לא מטופלות בזמן אמת.
- ב. יודגש כי בהתאם לנהלי מילגם, יש להפיק דו"חות בקרה, לשם ביצוע בדיקות לוגיות, על כן, לא ברור לביקורת מדוע לא מופקים דו"חות אלו ומבוצע עליהם מעקב טיפול בתקלות. יש לעמוד בנהלים ולבצע הפקת דו"חות מסודרת.
- ג. בעת ביצוע הערכה, כאשר קיימת קריאה זהה לקודמת, יש לוודא כי השעון יטופל ולא לבצע הערכה מעבר לאותה תקופה בלבד.

10. נתוני מקורות, תעריפים והנחות.

10.1. נתוני צריכת המים ביחס לכמות רכישת המים ממקורות לשנים 2005-2006

הביקורת ערכה השוואה בין נתוני צריכת המים במשך 11 תקופות (מתקופה 3 -2005 עד תקופה 1 - 2007), לבין נתוני רכישת המים ממקורות, על פי חשבוניות שהועברו לביקורת. להלן הנתונים בקובים:

תקופה	צריכת תושבים	סה"כ רכש	הפרש בקוב	סטייה %
תקופה 3 - 2005 (2-3/05)	429,339	459,950	30,611	7%
תקופה 4 - 2005 (4-5/05)	654,044	690,570	36,526	5%
תקופה 5 - 2005 (6-7/05)	631,507	788,280	156,773	20%
תקופה 6 - 2005 (8-9/05)	765,121	840,010	74,889	9%
תקופה 1 - 2006 (10-11/05)	464,219	630,670	166,451	26%
תקופה 2 - 2006 (12/05-1/06)	447,870	486,920	39,050	8%
תקופה 3 - 2006 (2-3/06)	445,622	529,100	83,478	16%
תקופה 4 - 2006 (4-5/06)	574,583	598,835	24,252	4%
תקופה 5 - 2006 (6-7/06)	558,377	823,320	264,943	32%
תקופה 6 - 2006 (8-9/06)	932,356	857,780	-74,576	-9%
תקופה 1 - 2007 (10-11/06)	577,633	637,100	59,467	9%
סה"כ	6,480,671	7,342,535	861,864	

* על פי הקבצים שנמסרו לביקורת. ** על פי חשבוניות מקורות שנמסרו לביקורת.

הערות הביקורת:

- א. קיימים נתונים לא תואמים בהשוואה זו: בתקופה 6 בשנת 2006, צריכת המים הייתה גבוהה מכמות הרכישה ממקורות – ב- 9%. לעומת זאת, קיימים מקרים בהם ישנו פער מהותי בהתאמה בין נתוני הרכישה לצריכה – 32% בתקופה 5 2006, ו-26% בתקופה 1 2006.
- ב. הביקורת נענתה כי החיוב של מקורות נבדק על ידי עובד עירייה, אשר מאמת את הקריאה מול השעון, בהתאם לחשבוניות של מקורות. ביחס לפערים המהותיים נמסר כי לא ידועה הסיבה לכך וכי ייתכן כי הם נובעים מ"פיצוצי צינורות" או מחיובים שמבוצעים על פי הערכות או משימוש במים עבור גינון ללא מונה.

המלצות הביקורת:

- א. לא ייתכן כי יהיה הפרש של- 861,864 קוב, אשר לא ניתן הסבר לגביו. לפי חשבונית מקורות מינואר 06, התעריף לגבי צריכה ביתית הינו 2.348 ש"ל לקוב, כך שניתן להעריך את ההפסד לעיריית ראש העין, בגין הפסד זה, ב- 2,023,656 ₪.
- ב. סיבות נוספות לדעת הביקורת יכולות להיות: אי קריאה מדויקת לשעוני המים, התחברויות לא חוקיות, אי טיפול יעיל ומהיר בנזילות בצנרת המים.
- ג. אין זה תקין כי נתונים אלו לא נבדקו או נמצאו על ידי עובד מילגם בעירייה, ולמעשה הביקורת היא שהעלתה ממצאים אלו.
- ד. חובה לברר מאיזו סיבה נובע הפער ולתקן את הגורם לכך, על מנת למנוע הפסדים כספיים נוספים.

זאת ועוד, בהתאם לחוזה עם מילגם (סעיף 4.13)- מילגם אמורה להגיש דו"ח אשר ישקף את כמות צריכת המים לעומת רכישת המים על ידי הרשות במ"ק, אחת לארבעה חודשים, בהתאם למבנה הקיים במערכת הממוחשבת.

הערות הביקורת:

א. כשנתבקשו על ידי הביקורת דו"חות צריכה מול רכישה לשנים 2005-2007 נענתה כי **זוחות הבקרה לא נשמרים**. מופק דו"ח דו חודשי לפי מהות שימוש של צריכת המים, כשאין בו התייחסות לנתוני מקורות, זאת בניגוד לחוזה.

ב. הביקורת מדגישה כי חשיבות שמירת דו"חות הבקרה היא גבוהה, על מנת לבצע בקרה תקינה. הפערים בקובים מעידים על כך כי לא מתבצעת בקרה תקינה בפועל ולא ידועה הסיבה לפערים אלו.

10.2. תעריפי משרד הפנים לחיוב מים

10.2.1. מטרת הביקורת בסעיף זה היא לבדוק את נכונות חיובי המים בהתאם לטבלת התעריפים של משרד הפנים. בדיקה זו בוצעה באמצעות ייצוא הנתונים ממערכת המידע ובחינתם באמצעות חבילת תוכנה לביקורת.

10.2.2. בהתאם לכללי המים (תעריפים למים ברשויות מקומיות), תשנ"ד-1994, ובתוקף סמכותה לפי סעיף 112 לחוק המים, קובעת הרשות הממשלתית למים וביוב את תעריפי המים החודשיים. תעריפים אלו מתעדכנים ע"י שינוי בתקנות עצמן.

10.2.3. לביקורת נמסרו תעריפי משרד הפנים ביחס לדצמבר 2005, יולי 2007 ונובמבר 2007. להלן יוצגו **התעריפים של משרד הפנים, ביחס לצריכה ביתית:**

דצמבר 2005	יולי 2007	נובמבר 2007
3.571 - 8 מ"ק ראשוניים	3.459 - 8 מ"ק ראשוניים	3.444 - 8 מ"ק ראשוניים
4.929 - 7 מ"ק נוספים	4.749 - 7 מ"ק נוספים	4.811 - 7 מ"ק נוספים
6.798 בעד כל מ"ק נוסף	6.526 בעד כל מ"ק נוסף	6.695 בעד כל מ"ק נוסף

10.3. תעריפי עיריית ראש העין

בהתאם לסעיף 6 לכללי המים (תעריפים למים ברשויות המקומיות) התשנ"ד – 1994, גבייה על פי קריאת מדי מים: "(א)רשות מקומית תגבה את התעריפים המפורטים בכללים אלה אך ורק על פי קריא מדי מים, שנעשה אחת לחודשיים לפחות בהתאם לתקנות מדידת מים (מדי מים), תשמ"ח-1988, ובסמוך למתן הודעה לצרכנים על תצרוכת המים שלהם כאמור באותן תקנות אחת לחודשיים לפחות (להלן - ההודעה לצרכנים); לא תגבה רשות מקומית תעריפי מים לפי כללים אלה בכל דרך אחרת".

בבדיקה מדגמית של המערכת בעיריית ראש העין עלו הנתונים הבאים לגבי תעריפי צריכה ביתית:

תקופה	תעריפי המים במשרד הפנים	תעריפי המים במערכת עיריית
6/07-9/07	3.459	3.459
12/05-5/06	3.571	3.571
10/07	3.444	3.654 (עם תוספת 0.21 לקרן שיקום)
6/06-11/06	3.516	3.516

בבדיקה מדגמית של המערכת בעיריית ראש העין עלו הנתונים הבאים לגבי תעריפי מוסדות חינוך:

תקופה	תעריפי המים במשרד הפנים	תעריפי המים במערכת עיריית
12/05-5/06	5.232	5.232
6/06-11/06	5.151	5.151
יולי 07	5.037	5.037
11/07	5.117	5.327 (עם תוספת 0.21 לקרן שיקום)

הערות הביקורת:

הביקורת מצאה כי לא תמיד קיימת התאמה בין תעריף המים בעיריית ראש העין לבין לתעריף משרד הפנים – ההפרש נובע מתשלום לקרן שיקום.

10.4. גבייה עם הנחה

בהתאם לסעיף 4 לתקנות המים (תעריפים למים ברשויות המקומיות) , התשנ"ד- 1994, התעריפים למים שמספקת הרשות המקומית יהיו כמפורט בתקנות, לפי שכבות של צריכה. הדרגה הראשונה של התעריפים היא "בעד 8 מ"ק ראשונים, או חלק מהם". הדרגה השנייה היא "בעד 7 מ"ק נוספים". הדרגה השלישית היא "בעד כל מ"ק נוסף". בהמשך לאותו סעיף, ישנה התייחסות לגבייה עם הנחה: "משפחה המונה מעל 4 נפשות, הגרות ביחידת דיור, ושהצריכה החודשית שלה עולה על 8 מ"ק, תהיה זכאית ל-3 מ"ק נוספים לחודש, לכל נפש נוספת מעל ל-4, במחיר הנקוב בפסקת משנה 1.1.1 (להלן – כמות מוגדלת)".

הערת הביקורת:

א. בהתאם לנתונים שנמסרו לביקורת, בסוף שנת 2003, ביטלה עיריית ראש העין את ההנחות הקיימות, לפי משפחה המונה מעל 4 נפשות. נקבעו הנחות אך ורק בהתאם לדיווחים חדשים – על פי פניית הצרכן עם ת"ז והוכחה כי המדובר במשפחה מעל 4 נפשות.

ב. למרות חשיבות נושא ההנחה, לא מתבצע כל מעקב אחר שינויים במשפחות לגבי מספר נפשות, כשטופסי "ההצהרה לשינוי מהות", המומצאים לעירייה על ידי האזרחים אינם נשמרים. אין ספק כי מעקב על נתונים אלו הינו הכרחי על מנת למנוע מצב בו משפחות שכבר אינן עומדות בתנאי, מקבלות הנחה ללא זכאות ולהיפך.

בהתאם לתגובת המבוקר, בתחילת שנת גביית המים הבאה, להלן 2009, יופקו מכתבים מטעם הרשות לאזרחים המקבלים הנחות, לפיהם, במידה ולא יישלח עדכון ביחס למספר הנפשות, ההנחה תבוטל. כמו כן, ביחס לנפשות מעל 10 נפשות, תיערך בדיקת הרשות במיידית.

הביקורת בדקה את נתוני הצריכה והחיוב בשנים 2004-2007, בהתאם ל-"דו"ח סיכום צריכה וחיוב למהויות", לגבי מהות שימוש של "מגורים מעל ל-4 נפשות" אשר עבורה, כאמור לעיל, ניתן לקבל הנחה של 3 מ"ק נוספים בדרגת התעריף הראשונה, לכל נפש נוספת מעל 4 נפשות.

להלן טבלה המציגה את מהות השימוש של צריכה פרטית מעל 4 נפשות, מבחינת כמות הצריכה וכמות החיוב בשנים 2004-2007. כמו כן תינתן התייחסות לפילוג של מהות השימוש של צריכה פרטית מעל 10 נפשות:

צריכה מעל 4 נפשות				
שנת 2007	שנת 2006	שנת 2005	שנת 2004	
3,551 *(32%)	3,415 *(31%)	3,307 *(30%)	3065 *(29%)	כמות זיהויי
1,177,313 **(41%)	1,048,865 **(39%)	1,018,619 **(37%)	1,029,671 **(36%)	צריכה בקוב
5,448,398	5,178,585	5,143,799	4,784,337	חיוב מים – שח
76	70	69	61	כמות זיהויי
33,826	31,381	32,058	28,514	צריכה בקוב
139,958	130,004	131,500	108,606	חיוב מים מעל

* האחוז של מספר זיהויי המים הינו מכלל מספר זיהויי המים בצריכה במגורים, כשנתונים אלו יוצגו להלן בטבלה.

**** האחוז של הצריכה בקוב היא מכלל הצריכה בקוב במגורים, כשנתונים אלו יוצגו להלן בטבלה.**

ההשוואה הנ"ל, בין נתוני הצריכה הפרטית מעל 4 נפשות, לבין נתוני הצריכה הרגילה במגורים התבססה על טבלת נתוני הצריכה במגורים שלהלן:

ממצאי הביקורת ביחס לטבלה:

א. כמות זיהוי המים אשר מקבלים הנחה, לאור סיווגם כ"צריכה מעל 4 נפשות" הינה כ- 30% מכלל זיהוי המים של צריכה במגורים לאורך השנים 2004-2007. ניתן אף ללמוד כי קיימת עליה הדרגתית מדי שנה, משמע נוספים זיהוי מים אך לא מוסרים זיהוי מים, אשר ייתכן שכבר אינם רלבנטיים.

ב. באופן דומה, הצריכה בקוב של "מעל 4 נפשות" הינה כ- 38% מכלל הצריכה במגורים. אף אחוז הצריכה בהנחה עולה לאורך השנים 2004-2007 בהדרגה.

ג. בהתייחס לכמות זיהוי המים, אשר מזוהים מעל 10 נפשות, המדובר בכ- 2% מסך כמות זיהוי המים בעלי הנחה – משמע, צריכה מעל 4 נפשות.

10.5. זגימת הביקורת לגבי צריכה במגורים מעל 4 נפשות

לצורך בדיקת נתוני הטבלה, הביקורת שלפה מדגמית דוגמאות מנתוני הקבצים של צריכה וחיוב בשנים 2004-2007, לגבי מהות שימוש של "מגורים מעל ל-4 נפשות" על מנת לבחון האם אכן מדובר במספר נפשות גבוה.

להלן הנתונים שהודגמו:

מספר זיהוי מים	תקופת	מספר	צריכה	חיוב מים
30622108005	6_2005	17	151	675
2029090001	5_2007	14	144	574
1016052002	6_2004	14	141	487

צריכה במגורים				
שנת 2007	שנת 2006	שנת 2005	שנת 2004	
10,955	10,821	10,727	10,406	כמות זיהוי
2,871,460	2,684,302	2,800,421	2,833,102	צריכה בקוב
13,426,548	12,867,729	13,217,263	12,789,322	חיוב מים – ₪

הערת הביקורת: הרשות לא יכלה לתת מענה ו/או ליתן אסמכתא האם כמות הנפשות היא נכונה. על כן, אין לביקורת נתונים על נכונות מדגם זה

11. קרן שיקום - החלפת קווי המים

סעיף 8 לתקנות המים (תעריפי מים המסופקים מאת מקורות) מחייב את הרשות לשלם אחוז מסוים מעלות תצרוכת המים למקורות המועבר על ידה ל"קרן לשיקום", חידוש ופיתוח מערכות המים ברשויות המקומיות, הפועלות באישורו של נציב המים ומנכ"ל משרד הפנים המתנהל באוצר השלטון המקומי. התשלומים לקרן מוערכים בחצי מליון ₪ לשנה. בתמורה להפרשות הכספיות הקבועות, מחובתה של "קרן השיקום" לממן את חידוש ופיתוח קווי המים בישוב עפ"י הקריטריונים של הקרן. ההתנהלות מול "קרן השיקום" נעשית ע"י אגף ההנדסה.

פרוגרמה להחלפת קווי מים

הדרישה להשתתפות כספית של קרן השיקום מחייבת הכנת פרוגרמה שתשקף את הצורך בהחלפת קווי המים על מנת לשכנע את "קרן השיקום" בנחיצות המימון לכך. משום כך, יש צורך באיסוף נתונים באופן שיטתי במטרה לאתר את קווי המים הזקוקים לחידוש מעת לעת. הדבר מחייב שיתוף פעולה ותיאום עם אגף שפ"ע הפועל באופן נקודתי לפתרון הבעיות בשטח והוא יכול להצביע על קווי מים בעייתיים שיש בהם תקלות או צורך דחוף להחלפת כל הקו.

אגף ההנדסה שתפקידו להכין את הפרוגרמה אין את הנתונים הרלוונטיים והיעדרם מונע ממנו את הכנתה. באין פרוגרמה משכנעת אין אפשרות לדרוש מקרן השיקום השתתפות במימון החלפת קווי מים על אף שהרשות מפרישה כל שנה סכומים נכבדים לקרן. כך למשל בין השנים 2004-2006 הרשות שלמה לקרן שיקום סך כ- 1.6 מיליון ₪. הפרוגרמה לשנים אלה על סך כ- 2.85 מיליון ₪ הממומנת מקרן שיקום בסך כ- 2 מיליון ₪ והיתרה ממקורות העירייה כהשתתפות בהגדרה למימוש הפרוגרמה. (השתתפות הקרן כ- 70% ונכון למועד הביקורת שיעור זה ירד לכ- 60%).

לסיכום- יש טעם של ממש להתמיד בהכנת פרוגרמה באופן עקבי מבחינה עניינית על מנת לנצל את הכספים מקרן השיקום היות וממלא הרשות משלמת לקרן דרך קבע כל שנה. הפרוגרמה לשנים הנ"ל ממחישה באופן נאות את המודעות הקיימת ברשות לעניין זה.

11. פחת ואובדן מים**פחת מים : משמעותו : הפער בין כמויות המים הנרכשים לעומת כמות המים הנמכרים לתקופה.**

הסיבות לפחת מים רבות ומגוונות יחד עם זאת פחת בשיעור של עד 3% נחשב סביר להלן פחת טבעי. אולם שיעור גבוהה יותר מהאמור אינו מוצדק ומחייב את הנוגעים בדבר לפתור את הבעיה שכן אובדן מים כמוהו כנזילה כספית לטמיון.

להלן נתוני הרכישה והצריכה מתוך הדוחות הכספיים לשנים 2002-2006 (באלפי קוב)

2002	2003	2004	2005	2006	2007	סה"כ משוקלל	בקוב
3,750	3,861	3,954	3,871	3,975	4,146	19,411	כמות המים שהופקה/הנרכשה
3,368	3,460	3,735	3,554	3,697	3,505	21,319	כמות המים שנצרכה
382	401	219	317	278	641	1,597	אובדן ופחת מים
10%	10%	6%	8%	7%	15%	8%	שיעור האובדן

ממצאים

מהנתונים הנ"ל קיים אובדן ואו פחת מים בשיעורים בלתי סבירים כ- 10%-8% בשנה (הפחת הבלתי נמנע עפ"י רשות המים כ-5%). בשנת 2007 שיעור הפחת עמד על כ-15% גבוהה לכל הדעות. אובדן זה מוערך מטבע הדברים במיליוני ₪. יחד עם זאת חלק מהאובדן לכאורה ניתן לייחס בגין צריכת מים לגינון שאינה מחוייבת בשל העדר שעוני מדידה, ומקצתו ניתן ליחס לנכסים אחרים. ההערכה ש כ-10% לפחות מהצריכה לגינון אינה מחוייבת בשל כך. התופעה הצטמצמה בשנים האחרונות ונותר להתקין כ-20 שעונים באתרי צריכה שונים. (כיום מותקנים כ-340 שעונים לגינון).

הסיבות לפחת ואבדן מים

אין בירור מעמיק לניתוח הסיבות והגורמים לפחת המים יתר על כן התייחסות הרשות בעניין זה כנתון קבוע ופועל יוצא מכך, אין מאמץ לצמצמו. מחלקת הגביה אוספת את הנתונים לפי פירוט מלא של צריכת מים לסקטורים שונים ומציגה את נתוני הפחת, חלק מנתוני הצריכה של הגנים הציבוריים הן על סמך הערכה במשך שנים רבות. הסיבות העיקריות לפחת המים לפי גרסת העוסקים בתחום הם נובעים פיצוצי המים. אולם יתכנו גם נסיבות אחרות כגון גניבת מים ע"י אזרחים וקבלנים, השקייית יתר גנים ציבוריים ללא שעון מים, דליפות סמויות מצנרת המים אי חיוב בגין צריכה ועוד. ניתוח נכון של כל האפשרויות אפשר לצמצם את בזבז המים וגם לצמצם את ההפסד הכספי.

להלן מקצת האפשרויות לצמצום פחת המים (המלצות)

ביצוע תחזוקה מונעת: החלפת צנרת מים שחוקה במועדים קבועים ולפי תכנון מראש. בניית מערך מהיר לטיפול בפיצוצי מים: (נוהל קשיח) כיום לא קיים נוהל. צמצום המרחקים בין מגופי המים במקום שנדרש. התקנת מדי מים מתאימים למניעת צריכת מים בלתי נרשמת ועשיית שימוש במערכות ממוחשבות. התקנת מדי מים בנקודות מרכזיות לשם קבלת נתונים על דליפת מים לא רשומה או איתור גניבות מים. הקפדה על חיובים במקום שקיימת צריכה ובכלל זה בגין הצריכה המשותפת. עשיית שימוש בדוחות שליטה חודשיים וניתוח מגמות.

להלן תגובת המבוקר (והתייחסות הביקורת לתגובה זו):

אגף הגזברות- מחלקת גביה

18/08/2008

לכבוד
משה כהן
מבקר העירייה
כאן
א.נ.,

הנדון : תגובה לדוח ביקורת בנושא חיובי מים
לשנים 2004 עד 2007

הרשה נא לי תחילה לברך על היוזמה וההשקעה בתחום זה, כל ביקורת שמטרתה שיפור והתייעלות מבורכת. בתגובתי לדוח הביקורת יציגו מספרי הסעיפים כפי שאילו מופיעים בגוף הדו"ח.

מטרת התגובה הינה בעיקר הבנת הערות הביקורת לעומקן מתוך מגמה ליישם את המלצותיה ככל שניתן ונכון לעשות. יצוין, כי תגובה זו מתבססת על ממצאי הביקורת בלבד כפי שהוצגו ע"י המבקר ובהתאם לחומר המצוי בידי הרשות ואשר הועבר לבדיקתה. יתכן, כי בידי המבקר נתונים נוספים וחומר אחר אשר יש בהם כדי לשנות מגישתי ז ואשמח לקבל החומר לבחינתי החוזרת.

4. סיכום ממצאים

4.2 אי דיוקים בבדיקות לוגיות

א. לא דייק הבודק בקובעו כי קיימים 4.5% זיהויים בהם חסר זיהוי אב הגורם להפסד כספי, לעניין זה ראה התייחסות מפורטת בסעיף 8.1 לתגובה זו.

ב. יצוין תחילה, כי אין מדובר בהפסד כספי- ההסבר הפשוט הינו בכך כי צריכות המים הציבוריים מחויבות ומזוכות באופן אוטומטי ע"י הרשות. חיובים אלה הינם בבחינת מעבר כספים מכיס לכיס

יחד עם זאת יובהר, כי מדובר בהערכות צריכה בהתאם להנחיות נציבות המים. צריכות אלו לא נמנו דרך מדי המים והם משמשים את הרשות בקביעת כמויות צריכה אמיתיות לצורכי גינון ומוסדות ציבור. הערכת צריכת המים מחושבת כאמור בהתאם לקריטריונים שהועברו ע"י הנציבות. עוד יצוין בעניין זה, כי השנה נרכשו מוני מים לכל הגנים ומוסדות החינוך הציבוריים בהם אין מדי מים או שהינם בלתי תקינים.

4.4 פטור לבתי כנסת

פטור בגין 10 קוב ראשוניים לתקופה של חודשיים לבתי כנסת- לעניין זה יצוין כי עוד משנות ה-80 החליטה הרשות לסייע למוסדות דת גם בנושא המים. החלטת רשות תבוטל בהחלטה נגדית, לפיכך בהמלצתך יובא הנושא לדיון במליאת הרשות אשר תחליט בעניין. לעניין הפסד של 105 אלף ₪ - לא ברור על אילו נתונים הסתמכה הביקורת וכיצד נערך התחשיב, ממצא זה חשוב לצורך הצגתו בצורה ברורה לשם קבלת החלטה

לאור הערת המבקר יחוייבו בתי כנסת בדמי שימוש בקבועים גם כאשר צריכתם הינה בין 7 ל-10 קוב.

4.5 הערכות צריכת מים- מבדיקה שנערכה ע"י מחלקת הגביה ואף מתוצאות הביקורת עולה, כי כמויות מדי המים בהם מתבצעות הערכות הינו סביר ועומד בכל קנה מידה ביחס לרשויות אחרות.

ככל שידוע לי, אין רשות בארץ שאינה מתמודדת עם סוג זה של בעיות ולדעתי יש לאמוד את היקף התופעה ע"מ לאפשר לרשות לתת לכך את המשקל הראוי ככל שתופעה זו רחבה.

ממחלקת הגביה נמסר לי כי כ- 5% ממספר מדי המים שאין מבוצעת בהם קריאה ברשות נחשב כמצב סביר, עוד נמסר כי במחלקת הגביה מתקבלים דוחות בגין כל ההערכות.

הדוחות הנ"ל נמסרים לעובד השטח וזה מבצע קריאה חוזרת, ככל שזו ניתנת לביצוע (לכ- 300 מדי מים בכל תקופה), זאת במטרה להקטין ככל האפשר את מספר הקריאות בהערכה, לרבות ככל שנוגע הדבר למדי מים המספקים מים למגורים ועסקים. עוד נמסר ממחלקת הגביה, כי כמות מדי המים שאינם נקראים נמוכה ודברים גם עולים מדוח הביקורת.

4.6 ממחלקת הגביה נמסר, כי בכל תקופה מופקים דוחות אלה וכי המבקר מוזמן לעיין בהם.

למחלקת הגביה יש את כל הדוחות המאפשרים שליטה ובקרה, כולל דוחות חריגים כאשר הקודים המתאימים מסומנים גם על גבי דוח הקריאות הכללי (לוגית) וכך גם באשר למונים שלא נקראו (אחרת לא ניתן היה לבצע קריאה חוזרת למונים שניתנה להם הערכה) המאפשרים שליטה ובקרה מלאה על מצב המדים בשטח, טרם הפקת החשבונות לתושבים. לצורך זה יצוין, כי פקח מטעם מחלקת הגביה מר משה גברא (עובד הרשות) עושה שימוש בדוחות אלה על מנת לצמצם ככל האפשר מתן הערכות.

4.7 רכישת מים ממקורות-בשיחת הבהרה עם המבקר הובן, כי המדובר בפחת השנתי. מובהר תחילה, כי פחת מים מצוי בכל רשות. בהתאם לקביעת נציבות המים עד 12% פחת יחשב הפחת כסביר. בבדיקה מול רשויות הנחשבות לרשויות המובילות בתחום ניהולן ובתחום הגביה בהם נמצא, כי אחוזי הפחת בהם (כ-8%) אינו נופל מאחוז הפחת בעיריית ראש העין אשר הינו בין 6% ל- 8% בשנים האחרונות.

תעריפי מים- נושא קרן שיקום מעוגן אף הוא בתקנות המים. לפיכך, יש להוסיף לתעריף המים את הסך שנקבע כקרן שיקום. לבקשתי הועברו אלי התקנות בנושא ואלה מצורפים למכתב תגובה זה. (מסומן כנספח ב')

4.8 משפחה המונה מעל 4 נפשות- סקר בעניין מספר הנפשות לצורך חיובי מים בוצע לפני מספר שנים בהנחיית. יצוין, כי נושא זה אינו חד משמעי מבחינת התועלת שהוא אמור לתת לרשות. עדכון כזה כרוך בהטרדת כלל התושבים ובעבודה רבה. התקנות מדברות על מספר הנפשות הגרות בנכס, לפיכך כל בן משפחה הגר בנכס ולא משנה גילו יחשב כנפש נוספת.

בדיקה כזו יש לבצע בדירה עצמה דבר הכרוך בהוצאת ומשאבים רבים שספק אם יש להם משמעות כלכלית המצדיקה בקרה בהיקף כזה. מעבר לכך, ברשות מתבצעת בדיקה, כל אימת שמבוצעת החלפת מחזיקים בנכס וכן בבדיקה הלוגית כאשר קיימים שינויים משמעותיים בהרגלי צריכת המים. בבדיקה כזו אחת לשלוש שנים נראית לי כסבירה.

4.10 נושא חיובה של חברת קבע (מעון בני ציון) נבדק לאחרונה ע"י הרשות ככל שהנושא נתון בידי הרשות חיוב המעון יערך דרכה בבדיקות ראשוניות בנושא העלו כי הסוגיה סבוכה.

4.9 תב' מילגם

מובהר, כי בשעתו ההתקשרות של הרשות המקומית עם חברת הגביה לא נעשתה דרך מכרז וכך השתרש הנהוג (בשל יחסי אמון מיוחדים עבודתם המקצועית וכיו"ב) לפני מספר שנים הנחה משרד הפנים את כלל הרשויות והודיעם, כי גם התקשרות זו מחייבת מכרז. עם כניסתי לתפקיד והחל מ- 01.01.2003 צמצמתי את כח האדם שהועסק ע"י חברת מילגם ובמקומם הוכנסו עובדי רשות, במצב זה נותר שלד של 4 עובדים בלבד לצורך מתן שירותי ניהול ויעוץ במספר תחומים רלוונטיים למחלקת הגביה. בתקופת ההתקשרות החדשה נע שכה"ט בין 1.2 ל- 1.4 אחוז בלבד. בשנת 2008 הצטמצם ל- 1.1% מהשוטף ובנוסף קבלה הרשות תוספת של עובדת אחת מחברת מילגם.

זאת ועוד, הנושא נבחן ע"י מחלקת הביקורת של משרד הפנים, יצוין כי לא התקבלה כל הנחייה או הערה באשר לאי חוקיות בהתקשרות זו. לסיכום, מבחינתי אכן היה טעם להמשך העסקת חברת מילגם, ואין להגדיר זאת כהעסקה שנכתפה על הרשות שכן חברת מילגם מספקת את הסחורה המבוקשת.

4.12 בגין השנים 2004 עד 2007 שיעור פחת המים מסתכם לכדי 7% עד 8%, פחת שהינו נמוך לכלל הדעות. על אף האמור לעיל, קיימת הצדקה להערת המבקר לפיה "אין בירור מעמיק לניתוח הסיבות והגורמים לפחת" אולם הערה זו יש להפנות למחלקת המים בעירייה. תפקידה של מחלקת הגביה מסתכם בסכימת צריכת המים חיובה וגבייתה.

5. המלצות הביקורת-המלצות הביקורת אשר צוינו בסעיפים 5.1 עד 5.6 מקובלות.

5.7 מספר נפשות לצורך חישוב מים- בבחינת עלות תועלת, נראה כי דרישה לבדיקה אחת לשנה בעניין מספר הנפשות אינה מצדיקה את הטרדת התושבים ואת העומס הרב כאמור הכרוך בכך על מחלקת הגביה. מעקב אחת ל- 3 שנים נראה כסביר.

לעניין מעון בני ציון הרי שהקרב הינו מול הנציבות אשר אמורה לתת את אישורה לכך, ולאחר בדיקה ראשונית לא נראה, כי יעלה בידי הרשות לבצע העברה זובקלילות. הערות המבקר לחיסכון במים ובעניין הצורך בהקפדת יתר בכל הקשור בנהלים וכללים שיש בהם כדי לצמצם את הפחת מקובלות, כאשר חלקם יושמו עוד בתחילת שנת 2008

חיוב מגורים ללא זיהוי אב-

טענת הביקורת הינה, כי נתגלו חיובי מים האמורים להיות מסווגים כמדי מים המשמשים בתים משותפים, לצורך חיובם בצריכה משותפת. בהתאם לתוצאות הביקורת לא בוצעה חלוקה של הצריכה המשותפת ומכאן המסקנה כי נגרמו הפסדים לרשות. בעניין זה יובהר, כי מדובר במספר מבנים שנראים כמשותפים אולם מדובר בתים פרטיים שאין לחייבם בצריכת מים משותפת, הדברים עולים בקנה אחד עם האמור בחוק העזר בעניין הגדרת צריכה משותפת.

אשר לפערים בין כמויות מדי המים אשר סווגו כשעונים מרכזיים הרי שאלה נובעים מסיבות אחרות, אולם לא בגין צריכה משותפת שיש לחלקה בין הדיירים. לפיכך אין עולה כי קיים אובדן כספי כמפורט בדוח הביקורת הדברים עולים מבדיקה שנערכה בקובץ שהועבר אלינו ע"י הבודק. (מצ"ב ומסומן כנספח א')

8.3

שלושת הדוגמאות המובאות ע"י הבודק אינן מעידות על בעיות של ממש או על אובדן כספי כלשהו שכן אחת מהן מתייחסת למעון בני ציון בעיה ידועה ותגובתנו לכך נתנה במכתב תגובה זה. מיתר הדוגמאות שתיים במספר עולה, כימדובר במדי מים שלא אמורים להיות מחוייבים שכן שניהם פורקו. לפיכך לא ניתן לאמוד אובדן הכנסה וכן לא להסיק מכך כל מסקנה ברורה.

מבדיקתנו עולה, כי קיימים מספר מדי מים שהוגדרו כאזוריים לשכונות של בתים פרטיים, לצורך בחינת צריכות מים חריגות באזור. מדי מים אלה פורקו שכן מיקומם היה מחוץ למתחם הבניין (ברחוב).

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה

א. לעניין מעון בני ציון הדברים הוסברו ופורטו במכתב תגובה זה.

ב. גינון ובתי כנסת

גינון – כל מדי המים נקראו ובגינום בוצע חיוב, אשר ליתר צריכות המים הרי שאלה בוצעו כהערכות בהתאם להנחיות הנציבות.

ג. התוצאה הינה, כי אין אובדן כספי כתוצאה מאי רישום חיוב בספרי הרשות, שכן אין מדובר בכמויות המיועדות למכירה אלא בכמויות נוספות לסעיף צריכה ציבורית, תוך התאמתם לכמויות האמיתיות הכוללות אובדן מים בתחום זה. כאמור במצב זה אין אובדן כספי, שכן המצב דומה להעברת כספים מכיס לכיס. רצ"ב טבלה כפי שהועברה ע"י הנציבות ואשר בהתאם לכך פועלת הרשות (מסומנת נספח ה').

8.3.3 סעיף קטן (ד) ראה התייחסות בסעיף 4.2 למכתב תגובה זה.

8.3.4 ו-8.3.5 מדובר ברמד ולא במד מים שני הזהוים הנ"ל מתייחסים לצריכות מים ציבוריות, בזהווי מים אלה הוכנסו צריכות מים בהערכה, מהסיבה אליה התייחסנו בסעיף 4.2.

8.4 מדובר בבתי כנסת, שוב החלטת רשות שיש לבטלה בהחלטת רשות. אשר לאי חיוב אגרת ביוב בגין, בגיה הרי שבדיקתי העלתה כי מצב זה תואם את הוראות חוק העזר בדבר אגרת ביוב של עיריית ראש העין (רצ"ב החוק). ככל שמדובר בתקופה שעד סוף שנת 2006 (מסומן כנספח ד').

מעיון בחוק העזר החדש אשר פורסם ב-27.11.2006 נמצא שנושא הבניה חקלאות אינם כלולים בפטור מאגרת ביוב (בשונה מחוק העזר הקודם), לצורך זה יש לכנס ועדה אשר תחליט כיצד לנהוג במרכבים אלה. בימים אלה הועברה בקשה לכינוס הועדה ע"מ לקבל החלטה בעניין. בעניין זה יוער רק כי כמות המים לצריכה חקלאית הינה אפס בכל השנים.

לעניין סעיפים 8.4.1 ו-8.4.2 התשובה זהה.

8.4.3 מדובר בטעות הקלדה, ניתנה הנחייתי להקפדה בעניין טעויות הקלדה.

9. נוהל טיפול בקריאות מים חריגות ובדיקות לוגיות

ממחלקת הגביה נמסר לי, כי בכל תקופה מתקבלים דוחות לכלל ההערכות, איש השטח יוצא לבדיקת אפשרות חוזרת לקריאה, עדות לכך ניתן לקבל מעובדי הרשות הנמצאים במחלקה לרבות מפקח של הרשות אשר לעיתים מסייע בכך. כן נמסר, כי לא תמיד ניתן לבצע קריאה מסיבות שונות, לכן יתכנו מצבים בהם ניתנת הערכה לדירות בהם אין גישה למדי המים: בשל אי הימצאותם של הדיירים בשעות העבודה, יציאה לחופשות. בחול, הגעה הביתה בשעות מאוחרות וכד'. הקביעה כי אנשי שטח אינם מבקרים או אינם עושים כל מאמץ אינה מקובלת. לכאורה, אף ממצאי המבקר מעידים על התנהלות סבירה וכי עדיין יש בה מקום לשיפור כפי שניתן לבצע בכל תחום.

בהתאם לממצאי המבקר מדובר ב- 91 מדי מים מתוך כ- 11 אלף שעונים שבחלקם הגדול מדובר במוסדות ציבור הסגורים בחלקם. רק קריאה ממוחשבת אשר דורשת השקעה רבה תמנע הערכות בכלל.

9.3 מערכת מטרופולינט נבנתה בצורה שבה תתאפשר סריקת הלוגיות ללא צורך בהדפסת אלפי דפים. ממחלקת הגביה נמסר לי כי ניתן לדעת למשל מהי כמות מדי המים בהם התבצעה קריאה חוזרת, מהי כמות מדי המים השבורים והעצורים המוחלפים מידי תקופה וכד'. יתרה מכך, ראוי לציין, כי מזה למעלה מ- 4 שנים לא בוצעה החלפה של מדי מים באופן מסיבי וכפי הנדרש, נושא שהינו אחת הרעות החולות והעיקריות באובדן כמויות במצב זה מד המים אינו מונה את כלל הצריכה. כמות מדי המים שיש להחליף בכל תקופה הולכת וגדלה בשל קלקולים נוספים המתגלים במדי המים.

בסדר העדיפויות יש להקדים החלפה לכלל העסקים והמגורים ובסוף לצריכה הציבורית כך נוהגת הרשות בעניין זה. לפיכך, יתכנו מצבים בעיקר במוסדות בהם הצריכה מבוצעת כהערכה גם בשל העובדה, כי את מדי המים במקומות אלו שוברים והורסים בתדירות גבוה מאוד.

10 יוער תחילה, כי לא ברור מדוע בוצעה בדיקה ל- 11 תקופות ולא ל- 12 תקופות האמורות לגלם תקופה של שנתיים שלמות.

אשר לסעיף (ב) להערות הביקורת יובהר, כי יתכנו הבדלים בעיקר בשל המועדים בהם מבצעת מקורות את קריאת מדי המים למועד שבו הרשות מבצעת את הקריאות, יתכנו לעיתים הפרשים של בין 10 עד 20 יום, זו אמורה להיות הסיבה העיקרית לקיומם של הפרשים גדולים כפי שהוצגו ע"י המבקר. הפרשים אלה מצטמצמים כאשר הם נבחנים לאורך השנה כולה שכן קריאת מדי המים הינה מצטברת, עדות לכך ניתן ללמוד מתוצאות הפחת השנתי העומדות בממוצע על כ- 8% בלבד.

לעניין המלצות הביקורת בסעיף זה יאמר רק, כי דוחות הבקרה קיימים והביקורת בשטח מבוצעת, לפיכך, יש לבחון את מידת ההשקעה הנוספת שיש להשקיע בנושא, כל זאת בהתאם לחומרת העניין בהתאם לממצאי הביקורת.

לעניין סעיף ב' יאמר, כי הקריאה הינה מצטברת וקריאה שגויה בתקופה מסוימת מתוקנת בקריאה הבאה, כך שלמשקל זה חשיבות זעומה יחסית ככל שמדובר בגובה הפחת במים. עוד יצוין, כי התחברות לא חוקית מטופלת ע"י הגשת תלונות במשטרה תוך חיוב העבריינן בכמות מים מוערכת. ממחלקת הגביה נמסר לי, כי כל התלונות שהוגשו למשטרה בעניין זה הוחזרו בטענת "חוסר עניין לציבור" דבר הדורש טיפול בפני עצמו. עוד יצוין, כי אובדן מים כתוצאה מדליפות צנרת אינם באחריות מחלקת הגביה בכללותה. לפיכך, הטלת דופי במי מעובדי מחלקת הגביה בתחום זה אינו במקומו.

לעניין הגשת דוח כל 4 חודשים הועברה בקשתנו להפקתו כהמלצת במבקר.

לעניין הערות הביקורת בסיפא לסעיף הנ"ל הרי שלא ברור במה מדובר שכן בכל שנה מבוצעת בדיקת פחת, הדוח כולל את נתוני הקניה ממקורות ונתוני המכירה, ללא נתונים אלה לא ניתן היה לבצע את חישוב הפחת. ממחלקת הגביה נמסר, כי כל הדוחות בעניין זה נשמרים. כן יצוין, כי נתונים אלה אף מועברים באופן ממוחשב לנציבות המים.

יובהר רק, כי אם הכוונה לדוח רכישה ממקורות הרי שבשום רשות אין דוח כזה שכן מדובר בחשבוניות הנשלחות לרשות ונתונים אלה נרשמים בגוף החשבונית בלבד. בהערות הביקורת נכתב, כי אין התאמה בין תעריפי המים בעירייה לבין אלה של משרד הפנים בשל קרן שיקום ראה התייחסות בסעיף 4.8 למכתב תגובה זה. המבוקר התייחס לעניין זה בסעיפים קודמים וכפי האמור מקובל כי בכל תקופה של 3 שנים יבוצע עדכון.

רחבעם חיים, רו"ח
גזבר ומנהל הארנונה
עיריית ראש העין

התייחסות הביקורת לתגובת המבוקר

י"א/חשוון/תשס"ט

לכבוד

09/11/2008

רחבעם חיים רו"ח-גזבר העירייה

שלום רב

הנדון: תגובה להערות גזברות העירייה לדוח ביקורת בנושא חיובי מים**סעיף 4.2 א – חסר זיהוי אב**

הביקורת מצאה כי ב – 4.5% זיהויים חסר זיהוי אב להלן הרכב הזיהויים החסרים לאורך השנים המבוקרות: ראה טבלה המציגה את סך חיובי המגורים בצריכה בבתים משותפים, לעומת סך חיובי המגורים בצריכה בבתים משותפים בהם חסר זיהוי אב, תוך התייחסות באחוזים, לגבי שנים 2004-2007:

הביקורת מברכת על רכישת מדי מים אשר עשויים להפחת את איבוד המים הנובע במקרים בהם מדובר במדי מים תקולים עקב התיישנות.

סעיף 4.2

הביקורת סוברת כי אין להתייחס בקלות ראש לאי חיוב בגין גינות ציבוריות, היות ומדובר בהעברת כספים מכיס לכיס, הדבר גורם לעיוות נתוני הגבייה, אחוז הפחת וביצועי המחלקה ומצג שגוי בספרי העירייה.

(1) הביקורת טוענת כי הממצא הינו כי לא קיים זיהוי אב, דבר הגורם לחיוב שגוי, אין זה חשוב אם קיימת הערכות / מדידה.

סעיף 4.4 – פטור לבתי כנסת

להלן תיאור אופן חישוב ההפסד הכספי הנגרם לעירייה עקב הפטור הניתן לבתי כנסת:

קיימים 2 סיווגים בהם מחויבים בתי כנסת:

1. מגורים ובתי כנסת - בשנת 2004 היו 59 זיהויות של "מגורים ובתי כנסת", מדובר בהפסד שנתי של 3,540 קוב (59 זיהויות X 10 קוב X 6 תקופות). לפי החיוב שבוצע בפועל (59,226) ביחס לכמות הצריכה שחויבה (13,723), התעריף היה 4.31, משמע הפסד של 15,278 ₪ בשנת 2004.
2. בתי כנסת - באופן דומה ההפסד לגבי בתי כנסת (44 זיהויות) באותה שנה הינו- 10,846 ₪, סך ההפסד מ – 2 הסיווגים הנ"ל הינו 26,124 ₪ בקירוב בשנת 2004.
 $104,496 = 4 * 24,124$ עבור 4 שנים הינו

הביקורת סבורה כי יש להביא את הנושא ליועץ המשפטי היות ויש צורך בבחינת קיום חוקי של הפטור הקיים כיום הניתן על ידי העירייה לבתי הכנסת. הפטור הנהוג זה שנים רבות אינו מעוגן בחוק וממלא אין תוקף להחלטת המועצה שאשרה זאת כפי שציינת בתשובתך. משום כך אין צורך בהחלטת מועצה על מנת לבטל את הפטור שאין לו שום תוקף ובכל עת. (להזכירך תמיכות ניתנות בדרך של נוהל תמיכות)

סעיף 4.5 וסעיף 4.6 – הערכות צריכת מים

הביקורת מציינת כי דו"ח מצבי מדי מים ביחס לשנת 2007, הבודק 6 תקופות (שנה) בהם בוצעה הערכה בלבד הופק לראשונה בעת הביקורת ולא נמצא בשימוש המחלקה. המשמעות היא שעד להגעת הביקורת לא היה למעשה מעקב מסודר על מצב מדי המים ועל הערכות, דבר המקשה על הטיפול במדי המים.

יודגש כי חיוב התושבים לפי הערכה גורם לטעויות רבות, לחיובים לא אמיתיים ולחוסר יכולת מזידה לפחת המים. לפיכך המלצת הביקורת היא כי יש לבצע מעקב תקופתי על ביצוע ההערכות, באמצעות דו"חות שיפרידו בין מדי מים שבוצעו בהם קריאות לבין מדי מים שבוצעו בהם הערכות. בנוסף הביקורת מצאה כי במשך שנה שלמה נערכו "הערכות צריכת מים" במקום "קריאות מדי מים". כלומר לא הוצאו אנשי שטח במשך זמן ממושך, בניגוד למשתמע בתגובת הגזברות.

סעיף 4.7 – רכישת מים ממקורות

יצויין כי שיעור פחת שעד 5% יחשב כפחת בלתי נמנע פחת טבעי. משיעור זה ועד 10% אפשר שיחשב כפחת סביר בנסיבות מיוחדות ובתנאי שנעשו פעולות ובחינות בנושא. שיעור הפחת המצוין בתשובתך (12%) מתייחס עפ"י בדיקה עם נציבות המים לשיעור טכני שממנו נקבעים קנסות מעבר לו ואין לראות בשיעור זה כפחת סביר.

יהיה השיעור אשר יהיה, אין זה תקין כי נתונים אלו לא נבדקו או נמצאו על ידי עובד מילגם בעירייה. הביקורת טוענת כי יש לעקוב אחר נתוני פחת המים, לברר מאיזו סיבה נובע הפער ולתקן את הגורם לכך, על מנת למנוע הפסדים כספיים נוספים. אף הגזבר מסכים בתגובתו מאוחר יותר כי "אין בירור מעמיק לניתוח הסיבות והגורמים לפחת" אולם הערה זו יש להפנות למחלקת המים בעירייה.

סעיף 4.9 וסעיף 5.7 – משפחה המונה מעל 4 נפשות

הביקורת מקבלת את תגובת המבוקר כי אחת לשלוש שנים יערך סקר בעניין מספר הנפשות, המלצת הביקורת כי הנושא יתועד באופן נאות לשם מעקב עתידי. יש לשקול בדיקה מיידיית של נכסים המכילים מעל 10 נפשות.

סעיף 4.10 – מעון בני ציון

למרות עמדת המבוקר כי הסוגיה הינה סבוכה, הרי שמדובר על נכס משנות ה-60, כך שבמשך כ-50 שנה הייתה לרשות שהות לפתור את העניין. הדבר עלול להוות פתח למקרים נוספים. הביקורת מציינת כי בשנת 2007 עמדה הצריכה של מעון ציון על 34,984 קוב לפיכך נגרם הפסד כספי לרשות המוערך ב-100 אלף ₪ בשנה.

סעיף 4.11 – חברת מלגם

1. היות וציון על ידי המבוקר כי הנושא נבחן על ידי מחלקת הביקורת של משרד הפנים, הביקורת תרצה לעיין בדוח זה.

2. היות ומחלקת המים טענה כי במהלך שנת 2008, יפורסם מכרז כדין וכבר שוקדים על הליך הכנתו, הביקורת תרצה לקבל את המסמכים הרלוונטיים להכנת המכרז.

תגובה בגין המלצות הביקורת

סעיף 5.7 הביקורת מסכימה ומקבלת כי מעקב אחת לשלוש שנים נראה סביר.

סעיף 5.8

1. הגזברות טוענת כי "לעניין מעון בני ציון הרי שהקרב הינו מול הנציבות אשר אמורה לתת את אישורה לכך, ולאחר בדיקה ראשונית לא נראה, כי יעלה בידי הרשות לבצע העברה זו בקלילות". לא ברור לביקורת מדוע אמור להיות קרב מול הנציבות בנושא. האם מוסד הנמצא בתחום ראש העין לא אמור לקבל מים באמצעות הרשות המקומית ולהיות מחויב על ידה?
2. הערת הביקורת נותרת בעינה: לא ברור על סמך מה יכול המעון לקבל מים ישירות ממקורות, בייחוד שמקורות היא ספקית מים רק לרשויות מקומיות, לתאגידי מים, לחקלאים, קיבוצים ומושבים ומפעלי תעשייה. הרשות הפנתה את הביקורת לחוק, ללא מתן הסבר על כך. המלצת הביקורת היא חיבור הנכס כדין לרשות וחיובו, ככל שאר הנכסים.

סעיף 8.1

לעניין זיהויה אב הטענה של הגזברות היא: "כי מדובר במספר מבנים שנראים כמשותפים אולם מדובר בבתים פרטיים שאין לחייבם בצריכת מים משותפת, הדברים עולים בקנה אחד עם האמור בחוק העזר בעניין הגדרת צריכה משותפת". נושא זה הועלה בישיבות עם מחלקת המים והובהר כי מדובר מבנים משותפים ולא בבתים פרטיים. יש לשקול הגשת הסוגיה ליועץ המשפטי של העירייה.

סעיף 8.3

- זיהוי מים בהם נמצאה צריכה פרטית, שאין בגינה חיוב כספי
1. כפי שציינה הגזברות - אי חיוב בגין מונים שפורקו אך נמצאים במערכת אינו מעיד על אובדן הכנסה. עם זאת הביקורת סבורה כי נתונים אלה אמורים היו להתגלות טרם עריכת הביקורת, באמצעות הבדיקות הלוגיות המבוצעות בעיריית ראש העין, ולו היו נערכות בדיקות אלה כראוי היו המונים המפורקים נגרעים מנתוני המערכת. ממצאי הביקורת אפוא נשארים בעינם, לרבות ההערה לפיה "מצג נתונים לא נכונים במערכת הממוחשבת, שאינה מעודכנת בפירוק המדים, ולמעשה מבצעת הערכה של צריכה לאורך 4 שנים, שאין בה צורך, כיוון שהמדים פורקו".
 2. ראוי היה להוציא איש שטח לוודא את הנתונים שהועלו על ידי הביקורת.
 3. אשר לזהו מים מספר 50, - הביקורת מקבלת את הערת הגזברות.

התייחסות הביקורת לממצאי הטבלה:

ב-ג: גיוון ובתי כנסת

הביקורת מעוניינת לקבל את האסמכתאות כי אכן עבור כלל הצריכות שצוינו אכן הופקו חיובים. הביקורת סבורה כי אין להתייחס בקלות ראש לאי חיוב בגין גינות ציבוריות, היות ומדובר בהעברת כספים מכיס לכיס, הדבר גורם לעיוות נתוני הגבייה, אחוז הפחת וביצועי המחלקה ומצג שגוי בספרי העירייה.

8.3.4. - 8.3.5 תגובת הגזברות: "מדובר בברמד ולא במד מים,"

הביקורת סוברת כי לא ברור מדוע לא אותרו ממצאים אלה טרם עריכת הביקורת, באמצעות הבדיקות הלוגיות המבוצעות בעיריית ראש העין. ראוי היה להוציא איש שטח לוודא את הנתונים שהועלו על ידי הביקורת. התוצאה היא - מצג נתונים לא נכונים במערכת הממוחשבת, שאינה מעודכנת בפירוק המדים, ולמעשה מבצעת הערכה של צריכה לאורך 4 שנים, שאין בה צורך, כיוון שהמדים פורקו. שני זיהוי המים הנ"ל מתייחסים לצריכות מים ציבוריות, בזיהוי מים אלה הוכנסו צריכות מים בהערכה, מהסיבה אליה התייחסנו בסעיף 4.2". לא ברורה תגובת הגזברות.

סעיף 9 נוהל טיפול בקריאות מים חריגות ובדיקות לוגיות

המערכת הממוחשבת מאפשרת הפקת דוחות בקרה ודוחות חריגים. הביקורת סבורה כי גם במקרים בהם קיים תיעוד של המערכת הממוחשבת יש צורך בבחינה פרטנית של הנתונים, אחרת לא קיימת כל הוכחה (גם לא במערכת הממוחשבת) כי אכן נציג המחלקה סקר את הנתונים וביקש אכן לבצע בירורים בנושא. בהעדר בקרת מנהל, ביחס לביצוע התיקונים, לא ניתן לבדוק את תקינות פעולות מילגם. בנוסף, החריגים שפורטו בפרק 8 בדו"ח - בדיקות ממוחשבות, היו צריכים להיות מאותרים בבדיקות הלוגיות ומטופלים בהתאם, אך הדבר לא בוצע.

המלצת הביקורת, משום שמדובר בסכומים מהותיים ויש להשקיע את המשאבים הנדרשים לשם בחינת ההבדלים בין החיובים ולא להסתפק בשיעור הפחת של נציבות המים (לצורכי תחשיב קנסות) כשיעור סביר.

בברכה

משה כהן
מבקר העירייה

הערות ראש העיר לדו"ח מבקר העירייה

חיובי מים

בשנת 2009 הוקם תאגיד מים וביוב לראש העין ונתקבלו כל האישורים הדרושים להקמתו, בסוף חודש יוני מתוכננת ישיבת דירקטוריון ראשונה ליסוד התאגיד, לכן כל ההערות בדו"ח הנוגעות לפעילות שהועברה לתאגיד ישומה יתבצע על-ידם, יחד עם זאת הרשות רכשה מדי מים לגינות הציבוריות ולמוסדות הציבור כדי להביא לצמצום צריכה של מים שהרשות תהיה מחויבת לשלם לתאגיד.